

Chierman nich 009

Lange street.

Schiermonnikoog - Langestreek

Op DEZE FOTO, DIE OMSTREEKS 1929 IS GENOMEN, ZIJN DUIDELIJK DE HUIZEN AAN DE LANGESTREEK TE ZIEN VANAF DE WINKEL VAN ZEILINGA TOT EN MET HET HET PENSION VAN DE DAMES ZEILINGA. DE JONGE VROUW, RECHTS VAN DE BOOM OP DE VOORGROND, IS GRIETJE KRUISINGA DIE GEDURENDE DE ZOMERMAANDEN DE DAMES ZEILINGA IN HUN PENSION ASSISTEERT. WE ZIJN GRIETJE AAN DE MIDDENSTREEK OOK REEDS TEGENGEKOMEN. GRIETJE IS EEN OUDERE ZUSTER VAN MARTEN KRUISINGA.

Bij het pension van de dames Zeilinga
aan de Langestreek omstreeks 1929.

Uit de oude foto-doos

DOOR BRAM SPIER

Pension dames Zeilinga

Onlangs zag u in deze rubriek een afbeelding van het familiepension Friso van de familie COOLEN aan de Langestreek ten oosten van de Badweg. MARTEN KRUISINGA van de Middestreek haakte hierop in en bezorgde ons een foto van een ander pension nl. het pension van de dames ZEILINGA, aan de Langestreek ten westen van de Badweg, ongeveer schuin tegenover de Nieuwe Streek.

De foto is destijds genomen door JOTSJE HOEKSTRA en vanuit zijn winkel aan de Badweg als Ansichtkaart in omloop gebracht. De foto moet aan het eind van de twintiger jaren zijn gemaakt, in ieder geval na 1925. We zullen u aan het eind van dit verhaal vertellen waarom.

Als we de gefotografeerde personen van

deze foto goed bekijken dan begrijpen we meteen waarom deze kaart altijd zo zuinig door de familie Kruisinga is bewaard. Rechts van de boom op de voorgrond op het bankje zit GRIETJE KRUISINGA, de zuster van Marten.

Gedurende de zomer drukte assisteerde Grietje de dames Zeilinga in hun pension. De namen van de andere personen van de foto konden we helaas niet achterhalen. Vermoedelijk zijn deze mensen gasten van de dames Zeilinga geweest. De voornamen van de beide dames Zeilinga waren ELSJE EN RIEMADA. Als we herinneren gaven de beide dames in een vroegere periode ook les aan de kinderen die de zondagschool bezochten. Het huis waarin het pension was gevestigd had heel vroeger, voor de eerste wereldoorlog, een grote hal met marmeren tegels en een dubbele

voordeur. Blijkbaar is deze situatie later gewijzigd. De Langestreek met de vele voortuinen was in die tijd land niet on aardig en deze STEKKEN werden erg goed onderhouden. De grond hoorde eigenlijk niet bij de huizen, doch iedereen had zijn stukje grond maar 'GEWEND' zoals dat toen heette.

We komen tenslotte nog even op het jaartal 1925 terug dat we in het begin van deze vertelling noemden. Het huis ten oosten van het pension van de dames Zeilinga bestond in 1925 nog in zijn oude vorm en werd toen bewoond door kapitein AALTJE BAKKER en zijn vrouw ENGELINA. (na het overlijden van kapitein Bakker nog een tijdlang door Engelina.) Het ijzeren hek en het stenen muurtje op de voorgrond die op deze foto duidelijk zijn te zien moeten na de verbouwing van het oude pand, dus na 1925 zijn aangebracht.

Indien u nog iets meer bij deze foto kunt vertellen of personen meent te herkennen, dan verzoeken wij u via 05193 - 1670 contact met ons op te nemen.

Schiermonnikoog — Hoek Langestreek - Badweg

Schiermonnikoog — Hoek Langestreek - Badweg

De foto van vandaag is omstreeks 1923/1924 genomen en is als ansichtkaart uitgegeven door J. Zigterman. Het kleine smalle pad, dat op de voorgrond naar links tussen de bomen doorloopt, leidt naar de bakkerij en de win-

Uit de oude foto-doos

DOOR BRAM SPIER

kel van G. Ritsema (op de foto niet meer te zien). Het pand waarin het bakkersbedrijf was gevestigd werd in 1922 gebouwd.

De bakkerij werd later overgenomen door bakker Buikema, die voorheen jarenlang in het bedrijf van Ritsema werkzaam is geweest. Op de voorgrond zien we een stukje straatweg dat de Langestreek kruist en dat links naar de Nieuwe Streek en rechts naar de Badweg loopt. Deze verbindingsweg tussen de Nieuwe Streek en de Badweg is samen met de Nieuwestreek in 1916 met klinkers bestraat. Pas jaren later werd de Langestreek (± 1930) van een stenen wegdek voorzien. Op de foto is duidelijk door de wagensporen te zien, dat de Langestreek nog een zandweg is. Achter het meisje met de trekkar loopt een verhard voetpad van de Badweg richting Nieuwestreek om het wagenpad, het Wooinspaai, te vermijden.

We gaan nu eens proberen of we nog achter de namen kunnen komen van de mensen die in de huizen aan de rechterkant van de Langestreek hebben gewoond ten tijde dat de foto werd gemaakt.

In het 1e huis woonden de opzichters van de kustverlichting. Eerst de familie De Gitz en later de familie Jollema. Pieter Cornelis de Gitz, die in 1859 in Den

Haag is geboren, kwam op 31-jarige leeftijd naar Schiermonnikoog, waar hij tot aan zijn dood op 19-10-1920 opzichter van 's Rijks kustverlichting is gebleven. Hij werd opgevolgd door Cornelis Jollema die van Terschelling kwam. Cornelis Jollema is tot eind 1933 opzichter gebleven. Hij heeft nog een paar jaar op Schiermonnikoog gewoond en verhuisde op 1 september 1937 weer naar Terschelling.

In het 2e huis woonde toen de gepensioneerde (of rustende) bakker Hielke Hielkema met zijn vrouw Rémte en schoonzuster Christina.

Het 3e huis was van de oud kapitein Feye Carst en het 4e huis van zijn oudere broer Eysse Carst die hier woonde met zijn echtgenote Maria v.d. Worm, dochter van de oud-burgemeester van Schiermonnikoog.

Het 5e huis was een oud eilander huisje, een zgn. half huisje, dat toen nog bewoond werd door de weduwe Engelina Bakker. Haar overleden man was kapitein bij de Stoomvaart.

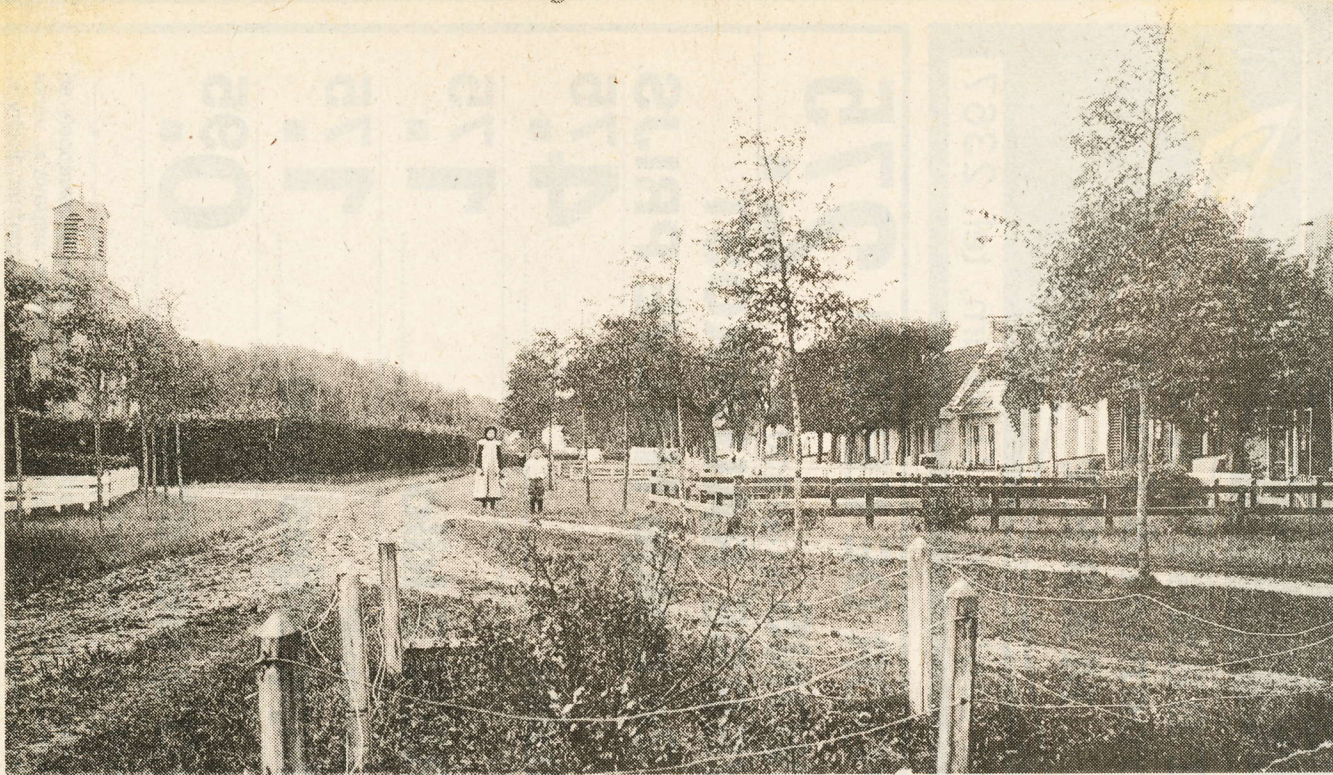
De overige huizen zijn te klein afgebeeld. Gelukkig hebben we ook nog een foto van de Langestreek die van de andere kant is genomen en waarop de rest van de huizen beter te onderscheiden zijn. We komen in een volgend verhaal hier nader op terug.

1917/1918

Langestreek

Schiermonnikoog

Langestreek Schiermonnikoog 80 jaar geleden

Deze oude foto is genomen tussen 1906 en 1909 door de fotograaf W.J. Heeringa van Dokkum en is ook door hem als ansichtkaart uitgegeven. De beide jaartallen konden worden vastgesteld door de vorm van de kerktoeren (links) en het huis van Eyse Karst (rechts). Het open houten klokketorentje, de z.g. Campanile, waarvan de vorm in grote trekken enigszins lijkt op de bouwstijl van de Cisterciënser monniken, werd in 1909 vervangen door een model van het huidige torenspitsje.

Het jaartal werd genoemd door een eilander die deze vervanging zelf nog heeft meegemaakt 'in het jaar dat prinses Juliana werd geboren'.

Dezelfde verteller deelde ons mede, dat het huis van Eyse Karst in 1906 gereed kwam.

Aan de linkerkant ziet u een wit houten hekje dat doorliep tot aan het filiaal van R. Zeilinga die hier een sigarendepot had van F.A. Frijling. Het gebouwtje staat helaas niet op deze foto maar het is wel afgebeeld op pagina 13 van het boekje 'Het eiland Schiermonnikoog als Badplaats' door A. Winkler Prins. Het waardevolle boekje is in 1972 heruitgegeven door At See en was in 1986 nog verkrijgbaar.

De vestiging van het sigarendepot had te maken met het gereedkomen van het Badhuis in 1887. In ieder geval was de winkel in 1889 reeds in bedrijf en werden dure sigaren aan het Badhotel geleverd. In 1917 werd het filiaal gesloopt,

Uit de oude foto-doos

DOOR BRAM SPIER

waarbij vele cederhouten sigarenkistjes tevoorschijn kwamen die vooral door de eilander kinderen voor knutselwerk werden gebruikt. Op de voorgrond links het woinspaid dat rechtdoor naar het Westeinde van de Langestreek liep. Van dit modderige wagenpad met karrespooren ziet u links en rechts de splitsingen naar de Nieuwestreek en de Badweg. Het meisje en de jongen staan bij 'n 1½ meter breed verhard voetpad dat evenwijdig met het wagenpad naar de Badweg leidde. Kijken we nog even naar het torentje dan zien we dat de z.g. galmgaten afgesloten zijn door een soort houten traliwerk. Op een tekening van ± 1890 zijn de galmgaten nog open. Op de voorgrond staan een aantal paaltjes met een slordig afgewerkte draadaf-rastering met het doel een bescheiden aanplanting enigszins te beschermen. Deze aanplanting is later uitgegroeid tot een kleine tuin van 5 bij 10 meter met groene hulstboompjes, groene en blauwgroene coniferen, verschillende heesters etc. Daar het plantsoentje voor het huis van de familie Baudet lag kreeg het al spoedig de naam Baudets Bosk. Het houten hek rechts naast de jongen en het meisje behoorde bij de woning

van de opzichter van de kustverlichting. Thans is hier gevestigd Kapsalon Remkje, Langestreek 70.

In de 3 huizen links van de opzichters woning woonden Jeppe Teensma (na 1906), daarnaast Feye Karst en daarnaast zijn broer Eyse Karst. In een eerder verschenen verhaal over dit gedeelte van de Langestreek kunt u één en ander nog eens wat uitvoeriger nalezen.

Prettige Kerstdagen

Aan het eind van het verhaal van vandaag danken wij diegenen die ons het afgelopen jaar per brief of per telefoon allerlei informatie en gegevens hebben doorgegeven die nodig waren voor een uitvoerige en waarheidsgetrouwe vertelling bij een oude foto. Wij hebben het bovendien ten eerste op prijs gesteld dat sommige lezers er zelfs een reisje naar Anjum voor over hebben gehad om ons het aanvullende verhaal te vertellen, dat wij zelf nou juist niet aan de weet konden komen.

Wij wensen de lezers prettige Kerstdagen, een gezellige oudejaarsavond en een gelukkig en gezond 1988.

Bram Spier, tel. 05193-1670.

R. Zeilnga, Schiermonnikoog.

SCHIERMONNIKOOG. 24/8 '03 Lange Streek.

Marianna.

Uit de oude foto-doo's

DOOR BRAM SPIER

**Een beschrijving van de omgeving bij het
filiaal van de winkelier Remt Zeilinga**

De vandaag geplaatste foto werd voor publicatie in de N.D. Courant aangeboden door EDDIE BAKKER van Schiermonnikoog. De foto, die zeer uniek is, werd in de zomer van 1882 gemaakt door de fotograaf J.G. KRAMER uit GRONINGEN en is later door R. ZEILINGA als ansichtkaart in omloop gebracht. Zie ook bladz. 55 bovenste foto van het boekje "Schiermonnikoog van vroeger ..."

De fotograaf heeft gestaan aan de Langestreek bij de afslag rechts naar de Nieuwestreek. De foto is genomen in de richting West-Oost. De afslag naar links leidt naar het glap in welks verlengde de Badweg wordt aangelegd.

De winkel die op de foto is te zien droeg destijds het huisnummer 59 en is "de filiale" van de winkel van REMT ZEILINGA. De andere grotere winkel van REMT ZEILINGA, destijds Langestreek 80, was gevestigd op de Westhoek van het glap naar de NOOIST TÚER. Bovendien was REMT ZEILINGA op huisnummer 70 van de Langestreek eigenaar van een magazijn van helmmatten.

Aanvankelijk schipper

REMT ZEILINGA die in 1839 op Schiermonnikoog werd geboren was aanvankelijk schipper. Na een ernstig ongeval waardoor het voor hem onmogelijk was geworden langer te varen, werd hij winkelier. REMT ZEILINGA was getrouwd met de eilandse HANNA JANS COLLE. Het echtpaar kreeg 5 kinderen:

1. ALBERDINA (1867). Toen haar vader in 1907 overleed nam zij samen met haar man EDSGE TEENSTRA (geboren te Grijskerk) de winkel over.

2. JACOB ABRAHAM (1868)

3. JANNETTE LAMBERTA (1871)

4. MEINSINA LOLLINA (1873)

5. MARIA ENGELINA (1878)

De winkel die is afgebeeld op de vandaag geplaatste foto is in 1917 afgebroken. Op bijna dezelfde plaats verrees daarna de bakkerij met winkel en woonhuis van GARMT RITZEMA uit KLOOSTERBUREN (prov. Groningen) kwam en getrouwd was met de eilandse GRIETJE WIELEMA, dochter van TJEERD WIELEMA en EGBERDINA ELGERSMA.

Bakker GARMT RITZEMA heeft destijds nog enkele inventarisstukken overgenomen uit de voormalige bakkerij van JAN COOLEN die in ongeveer dezelfde periode zijn bakkerij van de hand deed en een familiépension was begonnen.

Momenteel (januari 1992) wordt op de plaats van de voormalige bakkerij van GARMT RITZEMA of in de onmiddellijke nabijheid daarvan (recht tegenover de Badweg) op nieuw gebouwd.

Schooltje

We gaan weer terug naar de vandaag geplaatste foto en merken daarbij op dat ongeveer in het verlengde van het filiaal van REMT ZEILINGA, dus verder in Zuidelijke richting (op de foto naar rechts) ooit een schooltje heeft gestaan dat in 1821 werd gesticht.

Zeer recent verscheen in onze rubriek een artikel over de onderwijzer ROELOF KASPERS DE JONG die al voor de oprichting van de Zeevaartschool les in de Zeevaartkunde en Stuurmanskunst gaf.

Vanaf 1806 werd ingevolge de Nederlandse wet op het lager onderwijs een akte van het bekwaamheid voor toekomstige onderwijzers geëist waaraan op Schiermonnikoog ROELOF KASPERS DE JONG in ruime mate bleek te voldoen. Hij heeft, daartoe bevoegd, de eilander kinderen o.a. leren lezen, schrijven, rekenen in de jaren tussen 1806 en 1815. Het onderricht in de Zeevaartkunde

en Stuurmanskunst werd in een latere fase door hem gegeven in een schooltje dat sinds onheuglijke tijden is verdwenen en dat in 1821 werd gesticht.

Dit schooltje stond tussen de LYTJE HEGE en de Zuidzijde van de Langestreek op ongeveer dezelfde plaats waar bijna 100 jaar later de bakkerij van RITZEMA zou worden gebouwd (tegenover de Badweg).

Gedenksteen

In de gedenksteen van dit schoolgebouwtje stonden de volgende regels: Gesticht in 1821.

Aan onderwijs en deugd geheiligd,
De jeugd en haar geluk gewijd,
Word' dit gebouw door God beveiligd

Verduur' het zelfs den grijsten tijd.
Deze steen was voor de 2e Wereldoorlog nog aanwezig en was ingemetseld in het huis van de weduwe BETJE EKAMP-CARST aan de LYTJE HEGE.

Het is erg jammer dat van dit woonhuis niets meer is terug te vinden. Bij het bombardement van 28 juli 1943 werd het huis zo zwaar geschadigd dat het later moest worden afgebroken en waarbij de herdenkingssteen is zoekgeraakt. De steen is tot op de dag van vandaag spoorloos, ondanks navraag. De bejaarde BETJE EKAMP-CARST is in januari 1940 op 87 jarige leeftijd overleden.

Voor uw aanvullende informatie kunt U steeds contact met ons opnemen via 05193-21670.

Bij voorbaat vriendelijk dank!

● **Het huis van de weduwe Betje Ekamp-Carst aan de Lytje Hege op Schiermonnikoog.**

2 Dames op Schiermonnikoog deelden ons mede erg verwonderd te zijn over een zinsnede in de vertelling bij de oude foto van het filiaal van REMT ZEILINGA, waarin o.a. stond vermeld dat het huisje van de weduwe BETJE EKAMP-CARST aan de LYTJE HEGE bij het bombardement van 28 juli 1943 zo zwaar was beschadigd dat het later moest worden afgebroken.

We kunnen hierop antwoorden dat volgens ooggetuigen het weinig solide huisje NIET rechstreeks door een vliegtuigbom werd getroffen doch door de enorme luchtdruk van de in de omgeving exploderende bommen tot in de fundamenteën werd ontzet.

Na het bombardement stond het huisje er dus nog wel, doch werd in een later stadium afgebroken omdat restauratie niet meer mogelijk was of financieel niet haalbaar was.

Zeilinga Sigaren magazijn.

De foto is in de zomer van 1882
gemaakt door fotograaf J.G. Kramer
uit Groningen.

Schiermonnikoog

Een mooie laan

Rechts de nieuwe Toek van bakker G. Huisman 1912/1918

Mit gave H. Halvinga 1918

Een tijd geleden vertelden we u dat we in het bezit waren gekomen van een serie foto's die JOTSJE HOEKSTRA in het begin van de jaren 20 op het eiland heeft gemaakt en die later ook door hem in zijn winkel aan de BADWEG als ansichtkaart werden verkocht. Een van deze foto's, een rij huizen aan de LANGESTREEK tegenover de NIEUWESTREEK, is reeds in deze rubriek afgedrukt en uitvoerig besproken. Vandaag tonen we u twee andere foto's die Jotsje direkt na elkaar heeft gemaakt en die eigenlijk bij elkaar horen.

● De eerste foto, die in de breedte is genomen, is een opname van het oostelijk gedeelte van de Langestreek in de richting west-oost. Jotsje heeft met zijn foto camera gestaan ongeveer bij het kruispunt Badweg (links) Nieuwestreek (rechts) bijna tegenover de bakkerij van RITSEMA. Aan de linkerkant ziet u een groepje heester, dat het BAUDET'S BOSK werd genoemd, omdat zich dit recht tegenover het huis van de familie BAUDET bevond. Nog niet zo lang geleden hebben we een foto van dit huis afgedrukt. (nu staat hier YN'E STRAUNKUUR). Het WOOINSPAIJ van de Langestreek is in die dagen nog niet verhard en ligt er bij ale een mulle zandweg. Het gebouwtje achter de bomen middenin rechts is de muziektent waar regelmatig door de fanfare werd gerepeteerd. In een eerder verschenen verhaal hebben we u al eens uitvoerig verteld dat dit huisje omstreeks 1919 grotendeels is opgetrokken van afgebikte stenen die overgebleven waren bij de verplaatsing van de villa JOSANNA, die in 1917 aan de (later weggeslagen) strandboulevard was gebouwd. Na de tweede wereldoorlog is TEEN VISSER na een verbouwing van de muziektent op deze plek begonnen met de verkoop van consumptie ijs dat hij hierzelf fabriceerde. De nieuwe onderneming kreeg de naam SCHIJF (Schiermonnikogers IJs Fabriek).

Ten oosten van dit gebouwtje stonden achtereenvolgens het woonhuis van de huisarts dokter BEEKHUIS (een gedeelte van de westelijke zijmuur is nog juist moeilijk zichtbaar) en daarnaast, doch niet meer op de foto te zien, de boerderij PATHMOS.

Rechts op de foto ziet u een jongeman op een bank zitten. Van dit model bank stonden niet alleen meerdere exemplaren in het dorp, doch zelfs op enkele plaatsen in de duinen, meestal op plekken van waaruit men een mooi uitzicht over het landschap had. We herinneren ons zelfs nog zo'n bank op een duin bijna aan het eind van de REDDINGSWEG tegenover paal 7. Het onderstel van dit model banken was van gietijzer. In de herfst of winter werd het hout er af geschroefd en in het voorjaar er nieuw in de verf, weer op bevestigd. Later werd dit type banken vervangen door banken die geheel van hout waren geconstrueerd. Achter de jongeman lag de moestuin van bakker RITSEMA met vooraan, achter de 1e boom, het kippenhok. Een eindje voorbij de bank liep een pad of laantje in zuidelijke richting. We komen hier direkt op terug.

MOOI SCHIERMONNIKOOG

Uit de oude foto-doos

DOOR BRAM SPIER

Tweede foto

Op de tweede foto die Jotsje in de lengte heeft genomen en die door hem het LAANTJE is genoemd, ziet u het KERKELAANTJE, dat echter op het eiland beter bekend is als LYTJE HEGE. Het loopt van de Oosterreeweg ten zuiden van Pathmos parallel met de Langestreek in westelijke richting naar de school of kerk.

In feite was de LYTJE HEGE het kleine laantje dat we eerder noemden aan het slot van de vertelling bij de eerste foto. Het dwarslaantje vormde de verbinding tussen het voetpad aan de rechterkant van de Langestreek en het Kerkelaantje. Aan de linkerkant van de rij bomen op de tweede foto lagen achtereenvolgens van west naar oost de moestuin van de familie V.D. WORM, de moestuin van meester GASAU, de groentetuin van meester HELLINGS, de tuin van dokter BEEKHUIS, het grasveld van T. VISSER, het huis van dokter BEEKHUIS, de boerderij PATHMOS. Tussen de moestuinen van de familie v.d. Worm en meester Gasau liep haaks op de Langestreek het dwars laantje. Achter de vierde boom links is de haag van het dwarslaantje duidelijk te zien. Aan

de rechterkant van het laantje ziet u duidelijk de noordelijke afrastering van grof gaas en prikkeldraad van de tuin van WILLEMSHOF.

Verder in oostelijke richting lagen de groentetuinen van de gebroeders DRENT. De toegang bevond zich vrijwel recht tegenover het eerder genoemde dwarslaantje.

Van mevr. PIETERTJE V.D. GEEST-EKEMA van Schiermonnikoog (haar zuster RIEMKJE was getrouwd met JACOB DRENT) ontvingen we een gedichtje waarin de gebr. Drent bijna 70 jaar geleden hun verse groente en fruit bij het publiek aanbevelen. De tekst op rijm was als blikvanger aan de zuidkant van de Langestreek bij de ingang van het dwarslaantje op een houten reclamebord geplaatst. Omstreeks 1926 begonnen JACOB en RIEMKJE hun groentewinkel aan de Badweg tegenover de chr. school.

- Voor gij gaat naar zee of duin,
- Kijk eerst even in onze tuin.
- Ge koopt er alle soorten fruit,
- En gaat er wel voldaan weer uit.
- Wilt ge uw groente vers gaan kopen,

- Dan moet ge hier door het laantje lopen.
- Loop dan even tot aan het end,
- Daar vindt u de tuin van gebr. Drent.

Ten oosten van de tuinen van de gebroeders Drent lag het weideland van AANT REIDING, dat zich in zuidelijke richting uitstreckte tot aan de MIDDENWEG en daarnaast tot aan de OOSTERREEWEG en het land van T.R. VISSER van Pathmos.

Deze vertelling kwam tot stand door medewerking van een aantal dames en heren die zich nog uit hun jeugd konden herinneren hoe de situatie hier omstreeks 1920 was. Mocht u nog iets uit deze omgeving weten, dat niet in dit verhaal is opgenomen, neemt u dan contact met ons op 05193 - 1670. We hebben nog een paar foto's die Jotsje omstreeks 1920 heeft gemaakt. Zodra de bijbehorende vertellingen gereed zijn, ziet U ze wel in deze rubriek verschijnen.

SCHIERMONNIKOOG

Het Laantje

Aanvulling

We werden gebeld door CAREL VIS-SER van Schiermonnikoog i.v.m. het verhaal bij de foto van de LYTJE HEGE op het eiland (N.D.C. 12 juni j.l.). Carel wist ons te vertellen dat het KERKLAANTJE ca. 200 jaar geleden is aangelegd in opdracht van de STACHOUWERS.

Het was hun eigen pad voor hun wandeling naar de kerk en terug. Aan de oostkant van de kerk, recht tegenover het laantje, was een eigen toegangsdeur voor de STACHOUWERS aangebracht. De eerste jaren mochten uitsluitend de STACHOUWERS van het pad gebruik maken.

Later ontstond hierin enige versoepeling en mochten andere eilanders het laantje ook betreden als ze er maar voor zorgden dat als tegenprestatie af en toe een lading (mossel)schelpen op het pad werd gestort voor verharding en versteviging van het wegdek.

MOOI SCHIERMONNIKOOG

Schiermonnikoog
Een mooie laan

uitgave R. Zeilinger.

Schiermonnikoog - Mooie laan Langestreek

uitgave T. Dijkstra.

naar de polder middenweg.

Strook toew en huy door. Rinck de Baer.

lang getichte
ouwer Slenke

Land van
Cornelis
Visser

land
van
Reiding

land
Eeltje
Jansma

Land T. R. Visser
Pothmos

de Strook.

Kolk

Paspo
rie

De
Strook.

Loken
buntje
o/d
Drenter

Willershof

Groter-
seerweg

Groepel
van verlaen/d
Zuid sloot.

Drenter

deft met
demen
aan 2
kanten
een sloot.

Poth
mos

Wierstun
T Visser

Groot
Land
T Visser

Wierstun
T Visser

Helling
Gassan

W Hof

Wierstun
T Visser

is water (sloot) / zg kolk
drinwater

de Smalle Strook land achter
de boomen van de Rieg.
Tot aan de Middenweg. (Neeje woi.)
naar de Strook genemd

Dubbelerij boomen
aan 2 kanten
van de sloot.
heette de Rieg.
(betekent Rieg.)

bramen - deels
hahloet.

..... Geppels voor Water afvoer.

Het land liep naar het Zuiden af. Vroeger door de natuur zo geregeld. De boven kant van de onderdeur van Pathmos (zie oude foto's) was gelijk aan de hoogte (kruin) van de oude Groene dijk. Het aflopen van het land naar de dijk is goed te zien van uit het Tjebbe Glep. Hoort bij het wad.

In het laatste stuk bomen (de riich), of de tekening Groen met xxxx, stonden aan elke kant 2 rijen hak hout. Deze bomen werden zo gesnoeid of afgehaakt, dat er altijd een redelijk hoge rij min of meer dicht Groen was die als windscherm diende tijdens de herfst stormen.

SITUATIE MOESTUINEN ETC. NA 1^e WERELDOORLOG

OOSTERREEWEG

LAND T. VISSER PATHMOS

BOMEN VAN DE RIICH

WEIDELAND VAN A. REIDING

TOT AAN DE MIDDENWEG

MOESTUINEN GEBR. DRENT

HUISJE J. KUIPER

ZEEVAARTSCHOOL

WILLEMSHOF

WILLEMS

HOF

FAM.
ZEILINGA
LATER

BURGEM.
V.D.B.

HOTEL

SCHAAFMA

O.L.S.
SCHOOL
PLEIN

GEMEENTE
HUIS

Y

JACKEL
EKAMP

WONING HOOFD
DER SCHOOL

KERKHOF

KERKHOF

NIEUWE STREEK

WOOLSPAID
LANGE STREEK

SIGAREN DEPOT
ZEILINGA
LATER BANKER
RITSSEMA

PATHMOS

DOXTER
BEEKHUIS

MOESTUIN
PATHMOS

GRASVELD
T. VISSER

MOESTUIN
DOXTER BEEKHUIS

MOESTUIN
HELLINGS

MOESTUIN
GASAU

MOESTUIN
V.D. WORM

Gerrit Visser, de kapper met artistieke aspiraties, is tevens een verdienstelijk kunstschilder en een begaafd tekenaar.

Met alle respect voor de feestende groep jongedames op de boerenwagen gefotografeerd op de hoek van de Badweg in de zomer van 1929 op Schiermonnikoog willen we toch eerst even aandacht schenken aan het oude eilander huis dat hier zo duidelijk is afgebeeld en dat een paar jaar later werd afgebroken.

Terloops is in een paar eerder verschenen verhalen al eens vermeld dat dit eilander huis werd bewoond door Aafke Bep met haar zoon en dochter. Aafke Bep was de weduwe van de zeilkapitein Wiebes. De bij haar inwonende zoon Maarten Wiebes was stuurman op de zeilvaart. Aafke Bep was ook de moeder van Jeppe Wiebes, gezagvoerder op het zeer bekende zeilschip (Bark) de 'Europa'. In het verhaal bij de oude foto van de gelagkamer van Hotel v.d. Werff anno 1923, dat onlangs in deze rubriek werd geplaatst, werd onder meer een schilderij besproken van Klaas Onnes dat de 'Europa' voorstelde. Het oude eilander huis op de Westhoek van de Badweg en de Langestreek werd in 1933 afgebroken. Op dezelfde plaats verscheen een nieuw pand waarin de schoonzoon van de weduwe Wiebes, H. van Bon, De Toko vestigde. Een foto van het inmetzelen van een herinne-

Uit de oude foto-doos

DOOR BRAM SPIER

ringssteen in augustus 1933 door Jeppe van Bon plaatsten we vorig jaar in deze rubriek. De Toko is later overgenomen door de familie Bazuin. Thans is in het pand gevestigd Steak House Brakzand, Langestreek 66. De boom aan de Langestreek voor het eilander huis van Aafke Bep was een enorm grote linde die in 1929 al zo'n 75 jaar oud was. Op de achtergrond voorbij de paarden zien we nog juist een gedeelte van de bakkerij van Garmt Ritsema, later overgenomen door bakker Buikema.

De foto is genomen door H.W. Spier die links van de wagen aan de Oostkant van de Badweg in de jaren 1928 tot en met 1939 een filiaal fotozaak had.

De wagen is het eigendom van de eerste boer aan de Middenweg in de polder, toen Pieter Visser. De voerman met de witte pet is vermoedelijk Jilt Visser één van de zonen van Pieter Visser. De boerenwagen is van een oud model van vòòr 1900 met smalle wielen en bizon-

der hoge achterwielen. Later waren de banden van de wielen bijna 2x zo breed. De foto is gemaakt tijdens een korte pauze op een feestelijke rondrit vermoedelijk ter gelegenheid van een verjaardag van één van de dames. Ook is het ons opgevallen dat de dames groten-deels familie van elkaar waren. Slechts een beperkt aantal namen konden we achterhalen.

Indien u één of meer ontbrekende namen weet wilt u ons dan berichten? (Tel. 05193-1670)

Rechts boven het grote achterwiel, met witte band door het haar (of is het een witte muts?), zit Aaltje Visser. Vermoedelijk toen al de echtgenote van Gerrit Elles, want we denken haast dat het paar in 1927 getrouwd is, Aaltje Elles-Visser is thans 86 jaar en woont sinds enige maanden weer met haar dochter op het eiland. Links van haar zien we 2 dames die ons wel bekend voorkomen doch wier namen we kwijt zijn. De

jonge vrouw boven Aaltje is haar zuster Trijntje, later of toen reeds de vrouw van Arend Klontje. Op het eiland werd ons verteld dat de jonge dame rechts van Trijntje, Annie Schat (mevrouw Visser) zou zijn. We zijn zo vrij dit te betwijfelen, omdat Annie Schat in 1927 voorgoed naar de vaste wal vertrok. Vervolgens zien we Aaltje Bakker, de dochter van Antoon Bakker, zuster van Foppe en de moeder van Bouke Henstra. De twee dames achter op de wagen zijn links Aaltje Schut en rechts (onder voorbehoud) Jeltje Hoekstra, dochter van Eelke Hoekstra. Het jaartal 1929 moet haast wel kloppen. De dames drinken Perl (de naam is op de flesjes duidelijk te lezen). Deze nieuwe frisdrank was in dat jaar voor het eerst zeer populair en werd veel gedronken. De foto van vandaag werd voor onze rubriek afgestaan door Eddie Bakker van Schiermonnikoog.

Aanvullende informatie

* Naar aanleiding van de foto van 1929, een boerenwagen met feestende dames op de hoek Badweg - Langestreek, kregen we tot onze verrassing bezoek van één van de deelnemers van toen. Tijdens een fijn gesprek verschaftte deze dame ons nog enige informatie uit die jaren.

Reactie op foto

Van mevr. Annie Visser-Kalfsbeek en van de heer Visser van de Langestreek op Schiermonnikoog kregen we een telefoontje naar aanleiding van de foto en de vertelling in de N.D.Courant van 23 juni jl., de boerenwagen met feestende dames op de hoek van de Badweg en de Langestreek. De voerman op de boerenwagen is niet Jilt maar Renze Visser. We hebben zijn naam al eens eerder genoemd o.a. bij een foto van de Ch. fanfare op de trap van de school aan de Badweg. Voor hem zit zijn jonge vrouw Renske. Renze en Renske hadden in de jaren vlak voor de 2e Wereldoorlog een melkwinkel aan de badweg. Op de foto zit Renske voor de koetsier. De dame met de hoed rechts naast haar is Jeltje Tilstra. Dan verder naar rechts zien we Trien Oosterloo (boven het wagenwiel). Achter haar zit Trijntje Visser en rechts naast haar Ida de Jonge. De namen van de andere dames kloppen.

Van mevr. Anna Dobbenga ontvingen we voor onze rubriek een bijdrage in de vorm van 9 prachtige foto's gemiddeld 70 à 75 jaar oud, genomen op Schiermonnikoog. We hopen ze binnenkort met de gebruikelijke vertelling te publiceren.

Hartelijk dank!!

Z.O.Z.

Glappen in het dorp

Naast Dierman (nu Kolstein), de enige manier in de elidde strake om bij het land om de Tied te komen.

In de Langestreek zijn 5 glappen.

1. Ongeveer tegenover de (refo)merde kerk: Koosje Glap. Heft tegenover het Koosje-paard. Oud Koosje woonde er naast (Westkant) in en z.g. bintenhuis. Dit huis noemden de de houten keet.
2. Remte glap. Genoemd naar Remt Dertinga die er een winkel had; later genaamd De Bazar. Nu hotel Zonneveld.
3. Waar nu de Badweg is gesitueerd was vroeger een glap. De Badweg werd ± 1880 aangelegd.
4. Aan de Oostkant van Pension Maria nu Pizzeria Maria. Het verlengde deel heet afkandijk langs het huis van de familie Hooghart afkandijk.
5. Tjebe glap. Tjebe Smids was boer en vrachtrijder en eerste rijder van de postkoets. Jaakel Sijtsma was tot 1924 rijder van de postkoets vör Daan Sijtsma. Ook wordt Harm Drent nog genoemd als rijder na Jaakel en vör Daan.

Naast glap 5 (oostrijde) woonde Jo Schaafsma. Haar vader was timmerman. Albert Schaafsma heeft het wat hui ren gebouwd en verbouwd of Schiermonnikoog.

Schiermonnikoog Noordkant Langestreek.

Schiermonnikoog - Noordkant Langeslreek.

Deze ansichtkaart uitgegeven door M. Boekhout van de Middenstreek is gemaakt naar een foto die augustus/september 1914 is genomen van de Noordkant van een gedeelte van de Langeslreek. De fotograaf heeft de foto gemaakt vanaf een steiger van de toen in aanbouw zijnde Chr. School aan de Badweg.

Dit schoolgebouw is in 1915 opgeleverd. Het linkse huis, dat in 1914 is gebouwd, is wat de afwerking betreft op het moment dat de foto werd gemaakt nog niet helemaal klaar. Op de ansichtkaart is dit duidelijk te zien. Het nieuw gebouwde pand was het eigendom van Theunis Karst. De familie Karst heeft hier tot en met eind 1918 gewoond (eind van de 1e Wereldoorlog). Daarna kwam Douwe Visser in dit huis te wonen en later diens zoon Tjeerd met zijn vrouw Grietje. Voor 1914 heeft op deze plek en ander huis gestaan, dat tot ongeveer 1909 werd bewoond door Deeuwe Tietje. In een eerder verschenen verslag in deze rubriek hebben wij u verteld dat deze vrouw de moeder zou zijn van de oude Tjebbe Smids. Eén dezer dagen ontvingen we over deze laatste bewering een brief waarin een eilander ons corrigeerde en ons berichtte, dat genoemde vrouw niet de moeder, maar de schoonmoeder van de oude Tjebbe Smids was. En nu maar hopen, dat de kleinzoon en naamgenoot van de laatste ons onze vergissing niet al te kwalijk heeft genomen!! Een andere interessante brief ontvingen

Uit de oude foto-doos

DOOR BRAM SPIER

we van een zeer belangstellende en goed geïnformeerde heer Huis uit Voorburg die ons berichtte, dat het 2e huis, thans kapperszaak Remkje, in die jaren tot 1920 bewoond is geweest door Pieter Cornelis de Gitz geboren in Den Haag 1859, eerst lichtwater en na 1890 opzichter van 's Rijks kustverlichting (in 1920 op Schiermonnikoog overleden).

In het 3e huis woonde na 1906 Jeppie Teensma getrouwd met Riemert of Riemada Visser. Daarna is het huis tijdelijk bewoond geweest door de familie Jurjen Kuiper (later naar Rotterdam verhuisd). Na het vertrek van deze familie vestigde Hiele Hielkema, die bakker was, zich in dit huis. Na zijn pensionering heeft Hielkema hier nog vele jaren gewoond met zijn vrouw Reintje Karst en zuster Christina. Het 4e en 5e huis werden respectievelijk bewoond door Feye Karst en Eyse Karst. Het huisje in de tuin van Eyse Karst is een berghok voor brandstof terwijl ook een gedeelte als kippehok werd gebruikt. Het kleine optrekje is gebouwd van afbraakmateriaal van het oude huis.

Het 6e huis, de woning van kapitein Aaltje Bakker en zijn vrouw Engelina, stond er nog begin 1925.

Het rechtse huis (het 7e) is van Theunis Zeilinga. Tegen de achterkant van een

aantal huizen zijn hier en daar houten hokjes gebouwd. Dit waren windhokken die als een dubbele deur fungeerden om te voorkomen dat de Noordenwind bij het openen van de huisdeur de koude naar binnen blies.

Zie verder ook ons verhaal eind vorig jaar bij een foto van de Reddingboot op de Badweg (1911) met deze huizen in de verte op de achtergrond.

Noordkant Langestreek.

Gewelsteen in de muur van het 4^e huis van links (om de Noord)
 Gebouwd 1905 voor E. J. Kerst door Tj. Wielema en
 A. Schaafsma.

Overzichts foto uit 1906.
De foto is genomen vanaf het hoge
duin aan de Badweg.
In 1910 wordt op dit duin het huis van
de familie van Hoorn gebouwd.

In eerder verschenen verhalen bij oude foto's vertelden we reeds dat de fotograaf W.J. HEERINGA uit Dokkum in 1906 op Schiermonnikoog is geweest en daar een hele serie foto's heeft gemaakt die later als ansichtkaart zijn uitgegeven. Soms zijn die kaarten uitgegeven door W.J. Heeringa zelf, een andere keer werd de uitgave verzorgd door een eilander winkelier. De foto die we vandaag publiceren en bespreken is door de fotograaf zelf uitgegeven. Het is de derde foto van de serie uit 1906, in augustus 1908 afgestempeld en beschikbaar gesteld door EDDIE BAKKER van Schiermonnikoog.

Om misverstand te voorkomen: deze foto is niet niet eerder door ons gepubliceerd. Wel een opname uit 1911 die enigszins lijkt op de foto van vandaag, doch waarop een aantal huizen in gewijzigde vorm is afgebeeld. En daar was het ons nu juist om begonnen. De opname die 83 jaar geleden is genomen vanaf het hoge duin waar nu het huis van mevr. Rademakervan Hoorn (TOETIE) staat geeft een beeld van een aantal huizen die aan de Langestreek Noordzijde waren gebouwd. De fotograaf zal wel heel veel moeite gehad hebben om een geschikt plekje te vinden voor zijn fotocamera op statief, omdat het duin op die plaats met zeer hoge hagedoorns was begroeid. Links op de foto is nog juist een stukje Badweg te zien die toen bestraat was met kleine gele bakstenen.

● *Het grote dak met aan de oostzijde een hoge rechthoekige schoorsteen behoort bij het huis van de familie van HESSEN. Al voor 1891 had A. VAN HESSEN in dit pand een slagerij. Op het dak is in de jaren 20 een dakkapel aangebracht. Van dit oude pand hebben we een aantal foto's in ons bezit. In een apart artikel hopen we hier binnenkort op terug te komen evenals op een beschrijving van het wit geschilderde pand van de familie BAUDET op de oosthoek van de Badweg-Langestreek. Ook van dit pand hebben we een aantal prachtige oude foto's ontdekt.*

● *Op de westhoek van de Badweg staat het eilander huis van de weduwe WIEBES. Dit huis van AAFKE BEP hebben we in een vroegere vertelling al eens uitvoerig besproken. Het witte huis ten westen van het huis van AAFKE BEP, komt op een foto van 1911 al niet meer voor. Het noordeinde van dit huis moet bij een zeer zware noordwester storm in 1908 in elkaar zijn gewaaid. De toen open achterkant werd boven de middenmuur afgedekt met de overgebleven vrij*

Schiermonnikoog — Langestreek

(achterzijde)

Uit de oude foto-doos

DOOR BRAM SPIER

zwarte zolder en vloerplanken in de kleuren rood en grijs. Aan de achterkant van het huis bestond de grond uit spierwit duinzand waarin nog een gedeelte van een kelder was overgebleven.

In een vroegere periode heeft in dit noordeinde gewoond ene JANTJE FOKKES WIERSMA. Zij werd geboren op Schiermonnikoog op 15 mei 1821 en was getrouwd met een zekere TEUNIS HOLTKAMP die op het eiland de bijnaam TEUNIS SCHUSSTER (uitspr. SJOESTER) had. Hoewel deze bijnaam voor schoenmaker geen eilander woord is, werd deze benaming, deze bijnaam wel op het eiland voor hem gebruikt.

TEUNIS HOLTKAMP die uit de provincie Groningen kwam woonde omstreeks 1850 aan de Langestreek om de Noord in het tweede huis ten westen de

Badweg. Hun dochter¹ is later getrouwd met CORNELIS WIELEMA. Daar Jantje Fokkes Wiersma snoepgoed aan kinderen verkocht wordt wel eens gezegd dat mogelijk door haar voornaam de naam SÜKKERJANTJEN is ontstaan. In het voorgedeelte, aan de kant van de Langestreek dus, woonde in 1908² nog een oude vrouw DEEUWE TIETJE of wel TIETJE van DOUWE EKAMP. Het echtpaar EKAMP (Douwe en Tietje dus) had in ieder geval drie kinderen: JACKEL EKAMP getrouwd met BETJE CARST (geboren in 1851), AUKJE EKAMP getrouwd met de boer TIEBBE SMIDS, AALDA of ALIDA EKAMP getrouwd met JAN SIJTSMA. ALIDA en JAN waren de ouders van JACKEL SIJTSMA. De oude TIETE BEP, de vrouw van DOUWE EKAMP, is in de strenge winter van 1910 overleden. In augustus (?) 1911 is het huisje gesloopt. Op verschil-

lende oude foto's van dit gedeelte noordzijde Langestreek is de lege plek te zien waar eens dit huisje heeft gestaan. In 1914 werd op deze plaats een nieuw huis gebouwd in opdracht van gezagvoerder THEUNIS KARST die getrouwd was met LOTJE VISSER. Een herinneringstegel is nog te zien in de zijgevel bij de voordeur. Later is dit pand door DOUWE VISSER gekocht en het wordt nu in eigendom bewoond door GRIETJE van TJEERD.

● De beide schoorstenen die boven de bomen van de Langestreek achter het witte huisje uitsteken behoren bij de lagere school aan de NIEUWE STREEK.

● Het derde huis waarin nu de uiterst moderne kapperszaak van REMKJE is gevestigd werd in die jaren bewoond door de familie ~~DE~~ GITZ. PIETER CORNELIS ~~DE~~ GITZ geboren in Den Haag in 1859 is van 1-10-1886 tot 303-6-1890 lichtwachter geweest en van 1-7-

¹ moet zijn 1880; ² is dochter uit zijn 1^e huwelijk! ³ 1908 moet zijn 1904

1890 tot en met 19-10-1920 opzichter van 's rijks kustverlichting. Boven op het dak is een groot latwerk aangebracht om de dakpannen bij noordwester storm vast te houden.

● In het vierde huis woonde na 1906 JEPPE TEENSMA getrouwd met RIEMADA of RIEMERT VISSER. Daarna is het huis tijdelijk bewoond geweest door JURJEN KUIPER (later naar Rotterdam verhuisd). Na het vertrek van deze familie vestigde JOHANNES HIELKEMA, die bakker was geweest, zich in dit huis.

● De huizen 5 en 6 vanaf de westkant van de Badweg gerekend waren het eigendom van de broers FEYE CARST en EYSE CARST. Beide broers zijn gezagvoerder geweest. Het huis van EYSE CARST moet zoals dat op deze foto is afgebeeld pas opgeleverd zijn. In de noordgevel van dit huis is destijds een steen ingemetseld met het bouwjaar door de beide timmerlieden-aannemers A. SCHAAFSMA en TJEERD WIELEMA.

● Het zevende huis, de woning van kapitein AALTJE BAKKER en zijn vrouw ENGELINA stond er nog in deze vorm begin 1925. Het laatste lange huis geheel rechts was het huis van THEUNIS ZEILINGA, broer van REMT de winkelier. Deze woning onderging tussen 1908 en 1911 een grote verbouwing en kreeg aan de oost- en westkant een schuin dak. Bij die gelegenheid werd een grote zwart geteerde loods, die als pakhuys voor REMT had gediend, opgeruimd.

● De hoge paal met ra op de achtergrond en zichtbaar tussen de huizen van FEYE en EYSE CARST is de mast bij de zeevaartschool. Nog verder naar rechts op de achtergrond het dak van de N.H. kerk. Duidelijk is ook de duingrond zichtbaar die tot aan de achterkant van de huizen doorliep. In latere jaren werd deze grond door de bewoners zelf gecultiveerd, zodat ieder huis op den duur zijn eigen moestuin kreeg.

Indien u nog iets meer over deze foto kunt vertellen dan verzoeken wij u via 05193-1670 contact met ons op te nemen.

Thomina Kruisinga * 30-5-1831 te Schiermonnikoog, † 15-9-1869 te Schiermonnikoog
trouwt op 25-9-1864 te Schiermonnikoog
met de schoenmaker Teunis Harms Holtkamp.
* 2-2-1834 te Groningen, † 21-7-1916 te Schiermonnikoog

Een dochter uit dit huwelijk: Anna Cornelia Holtkamp * 18-3-1869 is op 3-2-1892 te Schiermonnikoog getrouwd met de Heerman Cornelis Willema * 2-6-1864 te Schiermonnikoog.

Teunis Harms Holtkamp, weduwnaar van Thomina Kruisinga, trouwt op 19-7-1896 te Schiermonnikoog met Jantje Fokkes Wiersma * 17-5-1821 te Schiermonnikoog, † 10-6-1895 te Schiermonnikoog.

Jantje verkocht snoepgoed aan kinderen.
Waarschijnlijk is door haar voornaam de benaming Suikerjantjes ontstaan.

←

Zoals we reeds eerder vertelden, ontvingen we onlangs van een lezer uit CAPELLE A.D. IJSSEL, een zoon uit een oud eilander geslacht, 3 ansichtkaarten en een foto ter inzage met het verzoek deze te publiceren in de N.D.C. en te trachten enige gegevens bij deze afbeeldingen te verzamelen.

De eerste foto (ansichtkaart), een afbeelding van de Langestreek in de omgeving van pension 'Friso' is reeds geplaatst.

De 2e foto, de vandaag gepubliceerde afbeelding, is omstreeks 1930 genomen vanaf de NOOIST TÛER door de fotograaf A.G. VAN AGT-MAAL uit BAARN.

De fotograaf heeft de foto in ongeveer zuidelijke richting gemaakt waardoor de huizen aan de Langestreek om de Noord zeer duidelijk zijn te onderscheiden.

Op de voorgrond is het dak van de ELECTRICISCHE CENTRALE (van 1924) te zien en links de Chr. School (van 1915) aan de Badweg. Een herinneringssteen in de voorgevel, de Oostzijde van het gebouw, vermeldt het juiste bouwjaar: DEZE STEEN IS GELEGD DOOR MEVR. P.M.F. HASPER GEB. SCHNITZLER OP 24 JULI 1915.

● Links boven de Chr. School staat het witgeschilderde zomerhuis van de familie VAN HESSEN uit Groningen en recht boven het schoolgebouw het huis met de dakkapel waarin tot 1925 de slagerij van de familie VAN HESSEN was gevestigd. Daarna, omstreeks 1925, tijdens de aanleg van het bovengronds lichtnet, 110 volt gelijkspanning, verkocht de heer WIERINGA uit USQUERT met assistentie van de eilandse MAAIKE COERKAMP in dit pand allerlei electriciteits artikelen zoals: lampen, zekeringen, stekkers etc. etc. Na deze verkoop had de Bazar in dit pand een bijwinkel ondergebracht en in de jaren 1928 tot en met 1939 vestigde de familie SPIER uit GRONINGEN in dit huis een fotofiliaal.

● Het grote witte huis iets verder in Zuidelijke richting op de Oostelijke hoek van de BADWEG is het pand van de familie BAUDET. Thans is in dit pand gevestigd de zaak van de familie SCHUT 'YN 'E STRAUNKÛER'.

● In de linker bovenhoek van de foto is een dijk met dennen bij de BURCHT te zien met rechts er naast een rij bomen in het weiland bij de boerderij PATHMOS. Deze laatste rij bomen werd door de eilanders DE RIICH genoemd.

Uit de oude foto-doo's

DOOR BRAM SPIER

Panorama foto gemaakt vanaf de Nooist Túer omstreeks 1930

● De hoge slanke fabrieksschoorsteen in het midden van de foto hoort bij de in 1925 gebouwde zuivelfabriek.

Na deze uitgebreide inleiding gaan we de huizen eens onder de loep nemen aan de Langestreek om de Noord tussen de Westelijke hoek van de Badweg en het glap naar de NOOIST TÚER, dat lang geleden het REMTE GLAP werd genoemd naar de winkelier REMT ZEILINGA.

We vragen daarom nu Uw aandacht voor de 13 huizen (telt u ze maar na) die zo duidelijk op de vandaag geplaatste foto zijn afgebeeld.

1. Het huis van AAFK^e BEP. Na 1933, DE TOKO van H. VAN BON.
2. Het huis van DEEUWE TIETJE

Correctie
PANORAMA foto vanaf de
NOOIST TUER

In de beschrijving van de 13 huizen en hun bewoners aan de Langestreek, N.D.C. 2 dec. j.l., is een foutje geslopen. In het 4e huis ten Westen van de Badweg woonde des-

tijds **JURJEN KUIPERS** en niet **JURJEN VISSER**, zoals abusievelijk was vermeld.

NIEUW TELEFOONNUMMER

We maken de lezers attent op ons nieuw telefoonnummer per 16 december a.s. 05193-21670

ofwel **TIETJE** van **DOUWE EKAMP**. Het huis is in 1911 gesloopt. In 1914 wordt op deze plaats het huis gebouwd van gezagvoerder **THEUNIS KARST** (Tegel met jaartal inportaal bij de voordeur). Later wonen hier **TJEERD** en **GRIETJE**.

3. Het huis van de opzichter 's Rijks kustverlichting **PIETER CORNELIS GITZ** opgevolgd door opzichter **CORNELIS JOLLEMA**. Tegen het midden van de jaren 30 vestigt **GERRIT VISSER** in dit pand zijn kapsalon.

4. Het huis van **JEPPE TEENSMA** en zijn vrouw **RIEMADA VISSER**. Later woonde in dit huis **JURJEN VISSER** en nog later **JOHANNES HIJLKEMA**, gehuwd met **REINTJE CARST**.

5. Het huis van **FEYE KARST**.

6. Het huis van **EISE KARST**. Om de Noord gevelsteen met tekst: gebouwd 1905 voor E.J. Karst door Tj. **WIELEMA** en A. **SCHAAFSMA**.

7. Het huis van kapitein **AALTJE BAKKER** en zijn vrouw **ENGELINA**. Later, na een verbouwing omstreeks 1925, woonde hier **JEPPE TEENSMA SR.** **JEPPE TEENSMA SR.**, oud-kapitein, werd na zijn varenstijd directeur van het 'TEHUIS VOOR OUD-ZEELIEDEN' te **EGMOND AAN ZEE**.

8. Het huis van **THEUNIS ZEILINGA**, broer van **REMT**. plm. 1911 onderging het huis een grote verbouwing. Het huis kreeg aan de Oost en Westkant een schuin dak. Werd later 'PENSION DAMES ZEILINGA'.

9. Het huis van gezagvoerder **ELTJE TEENSMA**.

10. Familie **DE GROOT**. **TRIJNTJE VISSER-DE GROOT** met haar kinderen en haar broer **THOMAS DE GROOT**. Later werd in dit pand pension 'CATHARINA' gevestigd. **THOMAS DE GROOT** had in de tuin een schuur voor een 5 tal koeien en een span paarden. Op de foto is het **HOOIBLOK** duidelijk te zien.

De kleine veestapel en het bedrijf van **THOMAS DE GROOT** werden later overgenomen door **JOHAN FABER**.

11. Het huis van de weduwe **LIESEBETH VISSER-HOEKSMA**. Haar man **AMBROZIUS VISSER**, was eerste stuurman op de 'FRIESLAND'. Hij verdrinkt bij een reddingsactie in 1896.

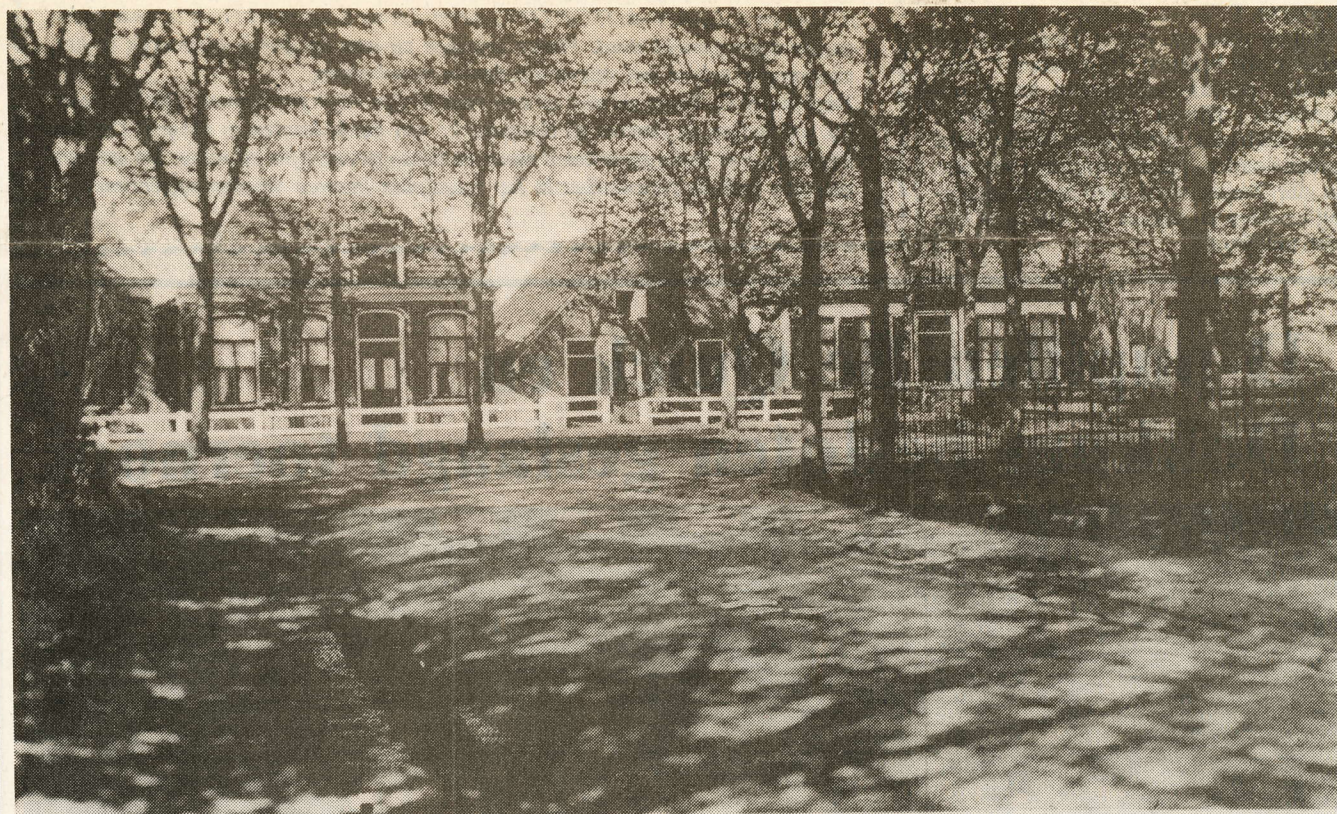
12. Hier woonde **MARIA ZEILINGA**, dochter van **REMT ZEILINGA**.

13. Weduwe **WIETSKA TEENSMA** (geboren **CARST**). Haar man **PIETER JANS TEENSMA** overleed in de winter van 1911 op 1912. Zijn vrouw is tot begin 1925 in dit huis blijven wonen. Na haar dood werd het huis verbouwd tot het huidige pand.

Mocht u nog iets aan deze vertelling kunnen toevoegen, dan zouden we dit heel graag vernemen via 05193-1670.

Mede namens onze lezer in Capelle a.d. IJssel, bij voorbaat dank!!

moet zijn | **JURJEN KUIPERS**

SCHIERMONNIKOOG

Nieuwestreek

Uit de oude foto-doo's

DOOR BRAM SPIER

Reeds diverse keren hebben we u, door de publicatie van een aantal foto's die door verschillende fotografen lang geleden waren gemaakt, de noordkant van een aantal huizen aan de Langestreek kunnen tonen. Onlangs kwamen we in het bezit van een serie foto's die JOTSJE HOEKSTRA omstreeks 1920 op het eiland heeft genomen en die later als ansichtkaart door hem zijn uitgegeven en in de omloop zijn gebracht vanuit zijn winkel aan de westkant van de Badweg. De winkel van JOTSJE hebben we in reeds eerder verschenen vertellingen al eens uitvoerig besproken.

De eerste foto uit de serie van omstreeks 1920 nemen we vandaag onder de loep en gaan daarvoor naar het eind van de NIEUWE STREEK die daar uitkomt op de LANGE STREEK. Het hekje aan de rechterkant om de tuin bij het huis van de hoofdonderwijzer van de lagere school is nog juist te zien. Het huis aan de Langestreek achter de eerste boom rechts is in 1914 gebouwd in opdracht van THEUNIS KARST. Een herinneringstegel die bij de bouw is ingemetseld is te zien bij de entree aan de voordeur in de zijmuur. Het huis is later gekocht door DOUWE VISSER, de vader van TJEERD. Thans wordt het huis in eigendom bewoond door GRIETJE VIS-

SER - WIELEMA. Haar foto heeft u onlangs nog in deze rubriek kunnen zien bij een groepje damesleden van een koortje dat onder leiding van dominee WIERSMA op 27 mei 1934 een uitstapje naar OLTERTERP maakte. In het tweede huis van rechts, waar nu de bekende kapsalon van REMKJE is gevestigd en waar in de jaren 30 GERRIT VISSER zijn grotere kapperszaak begon na in een klein vertrek bij PATH-MOS als kapper te zijn gestart (een door MARTIN VAN WANING geschilderd portret van GERRIT hangt nog steeds in de gang), woonde eerder de familie PIETER CORNELIS DE GITZ. P.C. de Gitz die in 1859 in Den Haag werd geboren is vanaf 1 oktober 1886 tot en met 30 juni 1890 lichtwachter geweest en daarna tot 19 oktober 1920 opzichter van 's Rijkskustverlichting. Hij is in 1920 op het eiland overleden. Daarna is het huis bewoond geweest door het gezin JOLLEMA dat van Terschelling kwam. CORNELIS JOLLEMA die in 1876 op Terschelling werd geboren was de opvolger van opzichter De Gitz. Jol-lema is tot 31 december 1933 opzichter 's Rijkskustverlichting gebleven en is in 1937 weer naar Terschelling vertrokken. In het derde huis woonde omstreeks 1911 het pas getrouwde paar JEPPE

TEENSMA en zijn vrouw RIEMERT of RIEMADA VISSER. Jeppe werd 87 jaar en stond op het eiland bekend als oom Jeppe. Daarna is het huis nog korte tijd bewoond geweest door de familie JURJEN KUIPER die naar Rotterdam verhuisde. Nog weer later zijn in dit huis gaan wonen de gepensioneerde bakker HIELKEMA met zijn vrouw REINTJE KARST en zuster CHRISTINA KARST. FEYE FABER maakte ons attent op een verkeerde voornaam (HIELE) die we in een eerder verschenen vertelling aan deze bakker hebben gegeven. Volgens Feye heette de bakker JOHANNES HIELKEMA. Ten westen van het huis van Hielkema stond de woning van FEYE KARST, oud stuurman en later gezagvoerder. Hij was jarenlang wethouder op Schiermonnikoog. Het huis helemaal links op de foto, waarvan maar een klein gedeelte is te zien, werd omstreeks 1906 gebouwd in opdracht van EYSE KARST. De andere foto's die in hetzelfde jaar door Jotsje zijn gemaakt, krijgt u binnenkort te zien.

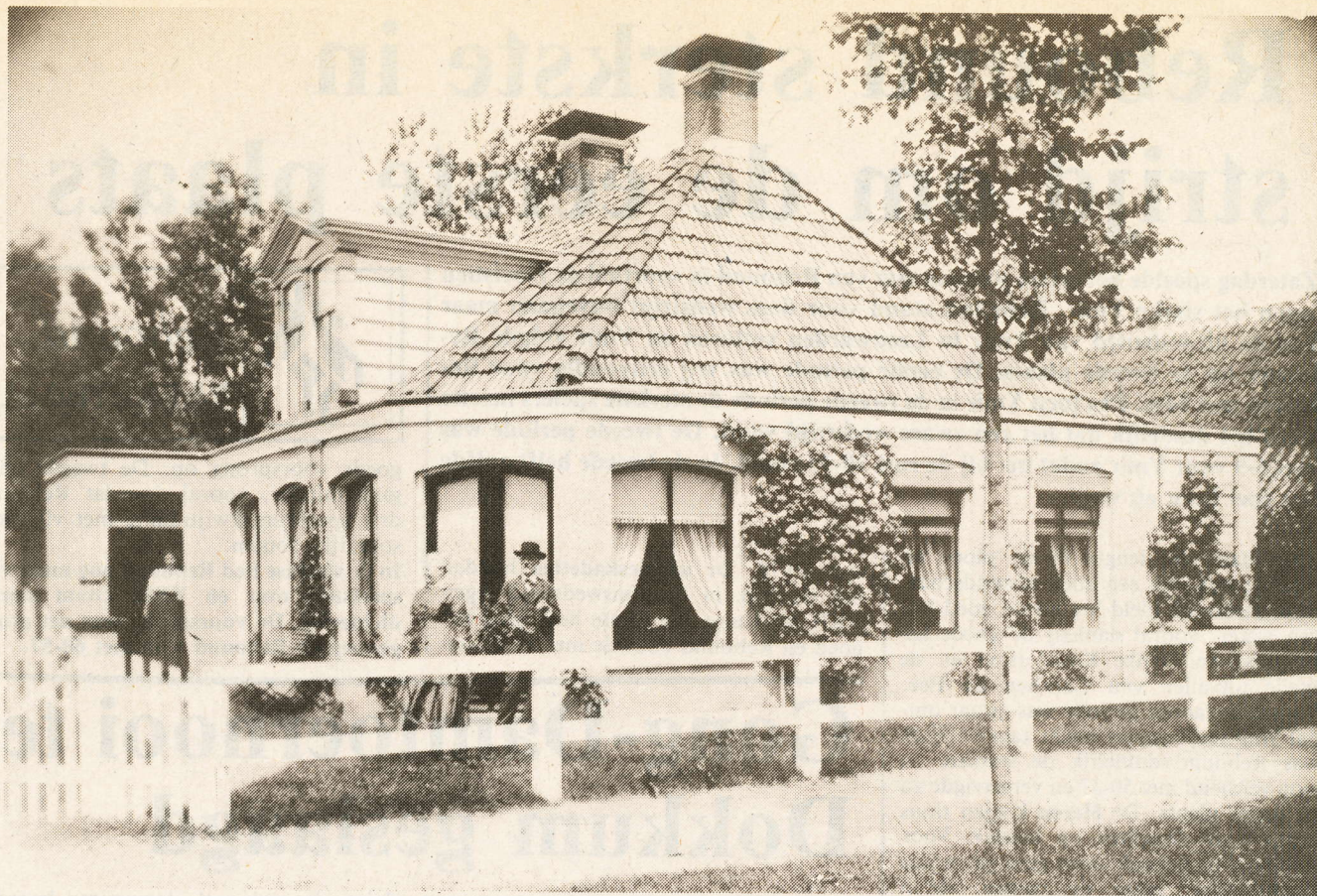

SCHIERMONNIKOOG

Nieuwestreek

UITGAVE J.E. HOEKSTRA SCHIERMONNIKOOG

Uit de oude foto-doo's

DOOR BRAM SPIER

Op dezelfde plaats waar nu 'YN 'E STRAUNKUUR' van de familie SCHUT is gevestigd, op de oostelijke hoek van de Badweg, stond aan het begin van deze eeuw het huis van de familie BAUDET, dat omstreeks de eeuwwisseling moet zijn gebouwd. Op een prachtige foto die in één van de jaren vlak voor de 1e wereldoorlog door een fotograaf uit Groningen, een zekere H.J. DATEMA is gemaakt als privé opdracht (dus niet voor ansichkaart-uitgave) zien we het echtpaar BAUDET bij hun huis en een onbekende jonge vrouw links in de deuropening.

In het huidige winkelpand is zonder enige moeite nog de bouwstijl van het oude woonhuis terug te vinden. De heer H. Baudet, als we ons niet vergissen was de voornaam HERMAN, was tot 1919 als taalleraar aan de zeevaartschool verbonden. Hij gaf les in Frans, Duits, Engels en Nederlands. We weten niet in welk jaar hij in deze functie werd benoemd, doch hij was in ieder geval in 1908 al als taalleraar werkzaam. Leraar Baudet stond bij de leerlingen van de

zeevaartschool zeer goed aangeschreven en er heerste dan ook grote verslagenheid onder de jongelui toen ze vernamen dat de heer Baudet door een tragisch ongeval plotseling overleed aan de vooravond van een feest, dat in hotel SCHAAFSMA zou worden gehouden (1919). Na zijn overlijden werden de taallessen voortaan gegeven door de heer BRAKEL van de chr. school aan de Badweg. De heer Baudet, die niet alleen door zijn naam, maar ook door zijn FLAMBARD op een Fransman leek, droeg een spierwitte puntbaard en snor die een beetje vergeeld waren door de sigarenrook, want de man was een echte genietter van een goede sigaar. Hij liet zich (zie foto) zelfs fotograferen met een sigarenpeuk in de linker hand. Ook zijn echtgenote (roepnaam TIE) droeg spierwit haar. Een zoon van het echtpaar, de heer H.H. BAUDET jr. is in 1913 afgestudeerd als dominee en is van 1913-1917 predikant van de N.H. gemeente op Schiermonnikoog geweest. Een zuster van mevrouw Baudet, de weduwe FREDERIKA BOERHAVE, heeft nog enige tijd samen met haar

zoon HENDRIK op het eiland gewoond, eerst aan de Middenstreek, later in een huis aan de Langestreek (de z.g. houten keet); thans staat hier het pand van Wagenborg Passagiersdiensten BV. Deze zoon, die later naar Groningen verhuisde, kwam in het begin van de jaren 30 vaak bij zijn tante op Schiermonnikoog logeren. In die jaren was ANNA VAN DIJK, een dochter van KEES VAN DIJK, huishoudster bij mevrouw Baudet. In het pand ten oosten van het huis van de familie Baudet, dat thans het eigendom is van de familie PAUL VAN HESSEN woonde in het laatst van de vorige eeuw M. BOEKHOUT de MR. SCHOENMAKER. 'Hij beveelt zich bij heeren en dames badgasten aan tot het maken en herstellen van schoenwerk, belovende eene nette en soliede bediening.' Schoenmaker Boekhout verhuisde van de Langestreek naar de Middenstreek. Links tussen het gebladerde is nog juist het dak te zien van de slagerij van A. VAN HESSEN aan de Badweg. Van deze slagerij hebben we ook een oude foto ontdekt en we hopen deze binnenkort te publiceren.

Fredrika Jacoba Tokkes * 4 februari 1862 Schiermonnikoog
† 12 Augustus 1942 Buitenper

stads 1900 weduwe van G. Boerhave.

Hermanus Helenus Baudet * 30 September 1847 Schiedrecht
† 9 maart 1920 Schiermonnikoog
getrouwd met

Catharina Tokkes * 6 apr 1851 Schiermonnikoog
† 25 juli 1942 Schiermonnikoog
zuster van Fredrika Jacoba

gegevens overgenomen van het graf op Schiermonnikoog

Zie verder Schiermonnikooger geslachten pag. 138

DE HEER H. H. BAUDET WAS ALS TAALLERAAR VERBONDEN AAN
DE ZEEVAARTSCHOOL. DE FOTO IS VOOR DE 1^e WERELD OORLOG
GENOMEN DOOR EEN ZEKERE H. J. DATEMA UIT GRONINGEN.
OP DE PLAATS VAN HET HUIS VAN DE FAMILIE BAUDET STAAT
THANS HET WINKELPAND VAN DE FAMILIE SCHUT
„YN 'E STRAUNKÛER“

Het huis van de familie Baudet.

De kaart is uitgegeven door de firma J. Deitlinga en is
gedrukt in 1914. Poststempel 5 Augustus 1918.

Betreft het 2^e huis ten Oosten van de Bedweg.

Dit is dus het huis ten Westen van het huis van de familie Baudet.

In het huis om de Noord hebben gedurende langere of kortere perioden verschillende meduwen gewoond.

± 1914 woonde in het huis om de Noord gedurende een lange periode de meduwe Tietje Onnes. Onnes is vermoedelijk de achternaam van haar overleden echtgenoot. (of haar meisjesnaam?) In ieder geval is haar meisjesnaam niet bekend.

Haar neef (tantezegger), voorname onbekend, achternaam Onnes was machinist bij de koopvaardij.

Deze tak Onnes moet familie zijn geweest van Aukje de Boer, getrouwd met werbaas Derk v.d. Aaen.

Tietje Onnes schijnt op haar oude dag nog een poosje bij de familie v.d. Aaen in huis te zijn geweest.

In het huis om de Noord woonde later Teun Klomp.

Mooi Laantje

Schiermonnikoog

Z.O.Z. voor uitvoerige beschrijving.

Coderingsnummer W 256 29. Uitgave daarom vermoedelijk 1929.

In het 3^e huis woonde ± 1910 Eise Teensma, oud gezagvoerder Zeilvaart *1833 - †1916. Hij noemde zich Eise Carst Teensma. Na zijn dood woonde zijn dochter Aukje *1869 - †1959 in dit huis. Eise Teensma is de overgrootvader van Aafke Teensma, Noordersteek 28, Schiermonnikoog (*17-10-1931 Groningen).

Langs het Jakobspad — Schiermonnikoog

Onderste foto:

Uitgave J.E. Hoekstra. Nat. Hist. Museum, Schiermonnikoog.
 (Foto v.d. Peijl, Leeuwarden). Uitgave vermoedelijk 1929
 volgens coderingsnummer.

Langs het Jakobspad — Schiermonnikoog

Uit de oude foto-doos

DOOR BRAM SPIER

Foto van een gedeelte van het Jakobspad op Schiermonnikoog omstreeks 1925. De fotograaf heeft de opname gemaakt in de richting Noord-Zuid. De foto is als ansichtkaart uitgegeven door J. Zigterman, wiens zaak aan de Middenstreek later overgenomen werd door de familie Kolstein. De heer Jan Zigterman is onlangs op hoge leeftijd overleden.

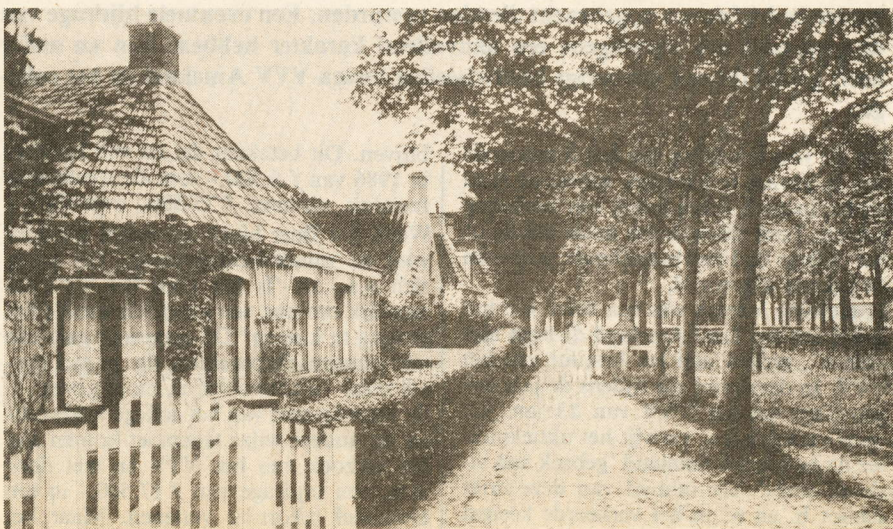
Het Jakobspad is (vooral vóór de 2e Wereldoorlog) altijd één van de meest geliefde wandelpaden geweest. Het eindigde aan de strandkant tegenover paal V. Het stukje Jakobspad wat wij op de foto zien ligt binnen de buitenduinen, d.w.z. binnen de laatste rij duinen vóór het strand. Het hoge duin aan de Westkant (rechts op de foto) bestaat nog steeds en ziet er bijna nog precies zo uit. Achter de dame alleen (links naast het Jakobspad) loopt nu een verhard pad, dat zich voortzet over het hoge duin. Vervolgens loopt dit schelpenpad in Zuidwestelijke richting om zich dan op een gegeven moment in 2 richtingen te splitsen. Het hoge duin, het hoogste aan het Noorderstrand, werd vroeger door de eilander jongens 'De duin van aude Eyse' genoemd. Met 'aude Eyse' werd

Eyse Teensma bedoeld, oud gezagvoerder van de Zeilvaart (de vader van Eltje Teensma).

● Oud gezagvoerder Teensma woonde aan de Langestreek in het 3e huis ten Oosten van de Badweg. Het huis is nog in de oude staat, althans van buiten. Op bijgaande oude foto van de Langestreek is het huis (3e van links) te zien.

Na zijn pensionering ging hij met goed weer praktisch iedere dag een wandeling maken via het Jakobspad en zat dan gewoonlijk uren lang, gewapend met zijn uitschuifbare verrekijker over de zee, die hem zo vertrouwd was, uit te kijken. Enkele maanden geleden heeft u gezagvoerder Teensma ook nog in deze rubriek kunnen zien op een foto van 1911: de Reddingboot op de Badweg. Hij liep links van de boot, gekleed in een zwart pak en droeg een volle witte baard. Eyse Teensma die omstreeks 1840 werd geboren heeft de leeftijd der zeer sterken bereikt en is op hoge leeftijd op Schiermonnikoog overleden.

De naam Jakobspad is afkomstig van de eilander Jacob v.d. Geest, die het pad (met of zonder hulp) omstreeks 1905 heeft aangelegd.

Twee broers en vijf zusters, samen op hoge leeftijd gefotografeerd, is toch wel iets bijzonders. Deze exclusieve foto die rond 1915 op Schiermonnikoog is gemaakt is speciaal voor onze publicaties beschikbaar gesteld door P.J. TEENSMA, Schiermonnikoog. Voor deze geste zijn we hem zeer erkentelijk.

Met medewerking van de heer P.J. Teensma zelf en enkele niet meer zo jonge oud-eilander correspondentie vrienden zijn we er in geslaagd ook nog een kleine vertelling bij de gefotografeerde dames en heren samen te stellen. We vertrouwen dat u de vandaag geplaatste foto met veel belangstelling zult bekijken en de bijbehorende vertelling met interesse zult lezen.

Voor uw commentaar en aanvullende informatie zij we steeds bereikbaar via 05193 - 1670.

● Helemaal vooraan zit EYSE TEENSMA, oud gezagvoerder zeilvaart, geboren in 1831. Gezagvoerder Eyse Teensma had twee zonen ELTJE en JEPPE die beiden kapitein Grote Vaart werden. Eyse Teensma woonde aan de Langestreek in het 3e huis ten oosten van de Badweg.

Na zijn pensionering ging hij met goed weer bijna iedere dag, tot op hoge leeftijd, een wandeling maken, het Jacobspad rond. Aan het eind van het Jacobspad zat hij dan gewoonlijk op het hoge duin tegenover paal 5 urenlang met zijn uitschuifbare verrekijker over de zee, die hem zo vertrouwd was, uit te kijken. Het hoge duin aan het Noorderstrand tegenover paal 5 werd in die jaren door de eilander jongens De Duin fan auden Eyse genoemd. In 1916 is Eyse Teensma op 85-jarige leeftijd overleden.

● Achter de oud gezagvoerder zit AAFKE WIEBES - TEENSMA. Zij was getrouwd met MAARTEN WIEBES (gezagvoerder) en werd op het eiland Maartens Aafke genoemd. Haar zoon JEPPE WIEBES was gezagvoerder op het fregat 'Europa'. Later werd hij gezagvoerder op het s.s. 'Hilversum'. In augustus 1916 (1e wereldoorlog) liep hij in het Bristol Kanaal met zijn schip op een mijn en verloor daarbij het leven. Aafke Wiebes - Teensma woonde op de

westhoek van de Badweg en de Langestreek.

● Verder naar links op dezelfde rij zit grootmoeder ORRÉ - TEENSMA. Haar dochter FENNE ORRÉ (1871 - 1951) trouwde met THEUNIS L. MELLEMA (1870 - 1948), hoofdinspecteur van de Scheepvaart in Groningen. Hun zoon drs. R.L. MELLEMA (1899 - 1987) was reeds op jonge leeftijd zeer kundig amateur fotograaf en heeft vele foto's op het eiland gemaakt. Verschillende opnamen van zijn hand zijn als ansichkaart uitgegeven.

● Rechts op dezelfde rij, met zwart mutsje of kapje, zit de grootmoeder van WIES V.D. PEPPEL - TEENSMA, WIETSKES TEENSMA. Wietske Teensma was eveneens met een Teensma getrouwd. Haar man PIETER TEENSMA, gezagvoerder zeilvaart werd geboren in

1846 en overleed op 71-jarige leeftijd in 1917. Het echtpaar had drie zoons die alle drie kapitein waren: THIJS, LOUW en WIEBE. De oudste zoon Thijs, geboren in 1874 overleed in 1967 op 93-jarige leeftijd. Pieter en Wietske Teensma woonden om de oosthoek van het Glap naar de Nooist Tuer en de Langestreek.

● We gaan nu naar de bovenste rij en zien in het midden oud gezagvoerder PIETER TEENSMA. Pieter Teensma was gehuwd met TJITSKE VISSER. Het echtpaar woonde aan het Westend van de Voorstreek - Middenstreek. Zij waren de grootouders van mevr. KASTE - TEENSMA (DUKA) en haar zuster TJITS.

● Naar links op de bovenste rij staat naast oudgezagvoerder Pieter Teensma zijn zuster TUNKE (?) TEENSMA. Haar dochter ATE was getrouwd met een Duitse koopvaardijkapitein

BACKE. Het echtpaar woonde aan de Weser in de plaats Elsfléth ten Noordwesten van Bremen. Daar het echtpaar aan de waterkant woonde ging iedere keer de vlag omhoog als een bekende kapitein met zijn schip passeerde.

● Op het bovenste rijtje geheel rechts zien we tenslotte REINTJE TEENSMA. Zij was reeds op jonge leeftijd kapiteins weduwe. Haar man was een broer van de moeder van THEUNIS L. MELLEMA, wiens naam we eerder in deze vertelling noemden. Haar kinderen zijn eveneens jong overleden. Als betrekkelijk jonge vrouw staat zij afgebeeld op een foto met het onderschrift: 'Kapiteins vrouw uit de jaren van de zeilvaart' in het boek van Louise Mellema 'Schiermonnikoog Lytje Polle' op bladz. 184 van de tweede druk.

Uit de oude foto-doos

DOOR BRAM SPIER

De zeven Teensma's

De zeven Teensma's

De aandachtige lezer zal hebben begrepen dat in de opsomming van namen een fout is geslopen.

De naam van de gezagvoerder van het fregat 'Europa' is vanzelfsprekend JEPPE WIEBES en niet zoals het zetsfouten duiveltje ons wilde wijsmaken JEPPE WIERSMA.

De juiste namenlijst verderop.

Twee broers en vijf zusters, samen op hoge leeftijd gefotografeerd, is toch wel iets bijzonders. Deze exclusieve foto die rond 1915 op Schiermonnikoog is gemaakt is speciaal voor onze publicaties beschikbaar gesteld door P.J. TEENSMA, Schiermonnikoog. Voor deze geste zijn we hem zeer erkentelijk.

Met medewerking van de heer P.J. Teensma zelf en enkele niet meer zo jonge oud-eilander correspondentie vrienden zijn we er in geslaagd ook nog een kleine vertelling bij de gefotografeerde dames en heren samen te stellen. We vertrouwen dat u de vandaag geplaatste foto met veel belangstelling zult bekijken en de bijbehorende vertelling met interesse zult lezen.

Voor uw commentaar en aanvullende informatie zij we steeds bereikbaar via 05193 - 1670.

● Helemaal vooraan zit EYSE TEENSMA, oud gezagvoerder zeilvaart, geboren in 1831. Gezagvoerder Eyse Teensma had twee zonen ELTJE en JEPPE die beiden kapitein Grote Vaart werden. Eyse Teensma woonde aan de Langestreek in het 3e huis ten oosten van de Badweg.

Na zijn pensionering ging hij met goed weer bijna iedere dag, tot op hoge leeftijd, een wandeling maken, het Jacobspad rond. Aan het eind van het Jacobspad zat hij dan gewoonlijk op het hoge duin tegenover paal 5 urenlang met zijn uitschuifbare verrekijker over de zee, die hem zo vertrouwd was, uit te kijken. Het hoge duin aan het Noorderstrand tegenover paal 5 werd in die jaren door de eilander jongens De Dún fan auden Eyse genoemd. In 1916 is Eyse Teensma op 85-jarige leeftijd overleden.

● Achter de oud gezagvoerder zit AAFKE WIEBES - TEENSMA. Zij was getrouwd met MAARTEN WIEBES (gezagvoerder) en werd op het eiland Maartens Aafke genoemd. Haar zoon JEPPE WIEBES was gezagvoerder op het fregat 'Europa'. Later werd hij gezagvoerder op het s.s. 'Hilversum'. In augustus 1916 (1e wereldoorlog) liep hij in het Bristol Kanaal met zijn schip op een mijn en verloor daarbij het leven. Aafke Wiebes - Teensma woonde op de

Uit de oude foto-doos

DOOR BRAM SPIER

De zeven Teensma's

westhoek van de Badweg en de Langestreek.

● Verder naar links op dezelfde rij zit grootmoeder ORRÉ - TEENSMA. Haar dochter FENNE ORRÉ (1871 - 1951) trouwde met THEUNIS L. MELLEMA (1870 - 1948), hoofdinspecteur van de Scheepvaart in Groningen. Hun zoon drs. R.L. MELLEMA (1899 - 1987) was reeds op jonge leeftijd zeer kundig amateur fotograaf en heeft vele foto's op het eiland gemaakt. Verschillende opnamen van zijn hand zijn als ansichkaart uitgegeven.

● Rechts op dezelfde rij, met zwart mutsje of kapje, zit de grootmoeder van WIES V.D. PEPPEL - TEENSMA, WIETSKES TEENSMA. Wietske Teensma was eveneens met een Teensma getrouwd. Haar man PIETER TEENSMA, gezagvoerder zeilvaart werd geboren in

1846 en overleed op 71-jarige leeftijd in 1917. Het echtpaar had drie zoons die alle drie kapitein waren: THIJS, LOUW en WIEBE. De oudste zoon Thijs, geboren in 1874 overleed in 1967 op 93-jarige leeftijd. Pieter en Wietske Teensma woonden om de oosthoek van het Glap naar de Nooist Tûer en de Langestreek.

● We gaan nu naar de bovenste rij en zien in het midden oud gezagvoerder PIETER TEENSMA. Pieter Teensma was gehuwd met TIJTSKE VISSER. Het echtpaar woonde aan het Westend van de Voorstreek - Middenstreek. Zij waren de grootouders van mevr. KASTE - TEENSMA (DUKA) en haar zuster TIJTS.

● Naar links op de bovenste rij staat naast oudgezagvoerder Pieter Teensma zijn zuster TUNKE (?) TEENSMA. Haar dochter ATE was getrouwd met een Duitse koopvaardijkapitein

BACKE. Het echtpaar woonde aan de Weser in de plaats Elsfléth ten Noordwesten van Bremen. Daar het echtpaar aan de waterkant woonde ging iedere keer de vlag omhoog als een bekende kapitein met zijn schip passeerde.

● Op het bovenste rijtje geheel rechts zien we tenslotte REINTJE TEENSMA. Zij was reeds op jonge leeftijd kapiteins weduwe. Haar man was een broer van de moeder van THEUNIS L. MELLEMA, wiens naam we eerder in deze vertelling noemden. Haar kinderen zijn eveneens jong overleden. Als betrekkelijk jonge vrouw staat zij afgebeeld op een foto met het onderschrift: 'Kapiteins vrouw uit de jaren van de zeilvaart' in het boek van Louise Mellema 'Schiermonnikoog Lytje Poë' op bladz. 184 van de tweede druk.

De zeven Teensma's

De aandachtige lezer zal hebben begrepen dat in de opsomming van namen een fout is geslopen.

De naam van de gezagvoerder van het fregat 'Europa' is vanzelfsprekend JEPPE WIEBES en niet zoals het zetsfouten duiveltje ons wilde wijsmaken JEPPE WIERSMA.

De juiste namenlijst verderop.

Zie de juiste namen lijst op de volgende pagina →

DE 7 TEENSMA'S, ZOMER 1914.

KINDEREN VAN JEPPE PIETER TEENSMA EN AUKJE
EISES CARST.

PIETER JEPPE'S TEENSMA (ACHTERSTE RIJ MIDDEN)
EN ZIJN VROUW TIJTSKE JACOBS VISSER, WONEN
AAN DE VOORSTREEK.

(NIET TE VERWARREN MET PIETER THEUNIS TEENSMA,
DIE IN HET LAATSTE HUIS AAN DE VOORSTREEK
WOONT).

Vooraan

EISE Jeppes CARST TEENSMA
GEBOREN 1833
GEHUWD MET REINTJE HOEKSMA

Voerste rij v.l.n.r.

THEUNKE Jeppes TEENSMA
GEBOREN 1841
GEHUWD MET TEEN Jeppes ORRE

AAFKE Jeppes TEENSMA
GEBOREN 1835
GEHUWD MET JACOB MARTEN WIEBES

WIETSKE Jeppes TEENSMA
GEBOREN 1838
GEHUWD MET REINDER MARTEN WIEBES

Achterste rij v.l.n.r.

DIEUWKE Jeppes TEENSMA
GEBOREN 1845
GEHUWD MET ENNEE THEUNIS TEENSMA

PIETER Jeppes TEENSMA
GEBOREN 1851
GEHUWD MET TIITSKE JACOBS VISSER

REINTJE Jeppes TEENSMA
GEBOREN 1849
GEHUWD MET JEPPE THEUNIS TEENSMA

Duka Teensma haar grootvader was Pieter Teensma.
Duka haar moeder, Aukje, was een dochter van
dere Pieter. Duka haar vader Eyse Teensma
was mogelijk verre familie van Pieter Teensma.

Aukje Teensma was een dochter van Joppe Pieter
Teensma, de echtgenoot van Kientje Grilk.
De laatste 2 waren de ouders van Piet Teensma
die nu (1989) aan de Langestreek 52 woont.

Duka en verder genoemde heva zijn achter- of
achter achter nichten.
Een zuster van Duka, Tjitske, is jong overleden.
Een andere zuster is trouw wel met Paul de Jong.

Helena Teusma, geboren in 1902, thans (1989) wonende in Zaandam is 3½ jaar hoofd verpleegster geweest. Zij is ongehuwd gebleven.

Haar Groot vader was Pieter Teunis Teusma, oud gezag voerder. Pieter Teunis Teusma had een zoon Ruurd en een dochter Enny Teusma. Helena, ook naam Rena, was een dochter van Enny Teusma.

Oude Pieter Teunis Teusma heeft heel vroeger gewoond in een half huisje aan de Voerstreek naast J. Deulinga, de vader van Coba Deulinga. Coba trouwde met burgemeester van den Berg.

In dit zelfde halfhuisje kwamen in 1901 of in 1902 te wonen Enny Teusma en zijn vrouw Grietje Dol. Ze waren toen pas getrouwd. Grietje Dol overleed ± 1910. Hun dochtertje Helena (Rena) Teusma kwam bij haar groot vader Pieter terecht, toen in het laatste huis aan het West eind van de Voerstreek. Haar vader Enny Teusma, 1^e Stuurman, later kapitein, hertrouwde met een vrouw in Zandam. Dochter Rena ging te slotte ook naar Zandam.

Oude Pieter Teunis Teusma had toen Rena jong meisje nog zijn zusster Aeltje als huishoudster. In 1922 heeft Rena haar oude Tante Ope verzorgd. Na zijn dood kwam het huis aan het West eind in het bezit van zoon Ruurd, die zijn vader al die jaren financieel had gesteund.

Rena haar vader overleed in 1927 of Curaçao.

In de serre van Hotel v.d. Werff, Zomer 1929.

WIES TEENSMA, DOCHTER VAN GEZAGVOERDER TjS TEENSMA EN ROMKJE WIEBES, ZIT MET HAAR VERLOOFDE HENDRIK CORNELIS VAN DER PEPPEL IN DE OPEN SERRE VAN HOTEL V.D. WERFF, ZOMER 1929.

H.C. VAN DER PEPPEL STAAT OOK AFGEBEELD OP DE GROEPS-FOTO ZEEVAARTSCHOOL 1928, BOVENSTE Rÿ, 4^e VAN RECHTS. Hÿ STUDEERDE TOEN VOOR ZÿN 2^e RANG.

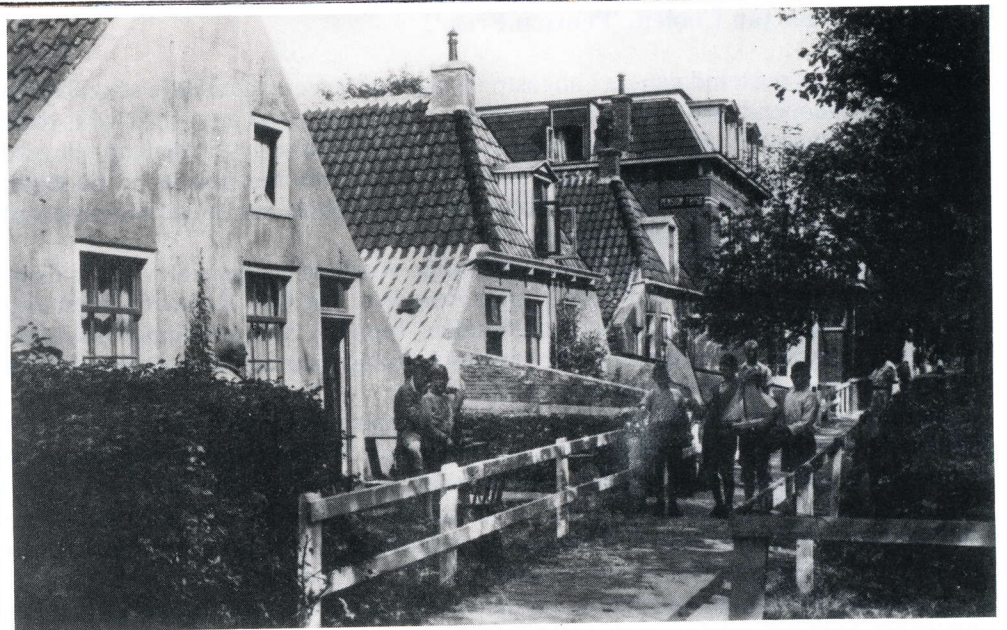
M. BOEKHOUT,

Mr. Schoenmaker,

2e huis beoosten den badweg,

beveelt zich bij Heeren en Dames BADGASTEN
aan tot het

maken en herstellen van Schoenwerk,
belovende eene nette en soliede bediening.

Ten westen van 'Pension Friso'. Situatie omstreeks 1935. De huizen ten oosten van het pand van de weduwe Baudet zijn op deze foto wel duidelijk te zien. De voorste vier jongens op het straatje zijn v.l.n.r.: Tjeerd Boersma, Gijs Smink, onbekend en Haaike Smink.

Van een zeer belangstellende lezer uit Capelle a.d. IJssel wiens voorouders (van vaders kant) van Schiermonnikoog kwamen, ontvingen we 3 ansichtkaarten en een foto ter inzage met het verzoek deze in onze rubriek te plaatsen en aan de lezers te vragen of zij nog iets bij deze illustraties kunnen vertellen.

De eerste foto publiceren we vandaag. De begeleidende vertelling konden we samenstellen uit de vele gegevens die we de afgelopen jaren hebben verzameld en hebben opgeslagen in ons „Langestreek archief”.

We zijn ons er echter terdege van bewust dat we natuurlijk niet alles over dit stukje Langestreek hebben genoteerd en dat er misschien nog wel veel meer valt te vermelden. Indien U dan ook kunt inhaken op het vandaag geplaatste verhaal, dan zouden we dit graag via 05193 - 1670 van U vernemen.

Bij voorbaat dank! Mede namens onze lezer in CAPELLE A.D. IJSSEL.

Fotograaf

De foto is genomen in het midden van de dertiger jaren door fotograaf COERDÈS of een fotograaf van de firma COERDES uit BAARN, die de foto als ansichtkaart heeft uitgegeven. Vermoedelijk stond deze firma in relatie met de fotograaf A.G. VAN AGTMAAL uit BAARN, die in dezelfde periode eveneens een serie foto's op Schiermonnikoog heeft gemaakt. De fotograaf heeft in ieder geval gestaan voor het huis van mevrouw BAUDET, (HERMANUS HELENUS BAUDET, geboren 30 september 1847 te Slidrecht, overleden 9 maart 1920 te Schiermonnikoog, gehuwd met CATHARINA FOKKES, geboren 6 mei 1851 te Schiermonnikoog, overleden 25 juli 1942 te Schiermonnikoog.) op de Oostelijke hoek van de Badweg en de Langestreek. Thans is in dit pand de zaak gevestigd van de familie SCHUT „YN 'E STRAUNKÛER”. Het bedoelde pand staat echter niet op de vandaag geplaatste foto.

Schoenmaker

In het pand ten Oosten van het huis van de familie BAUDET, dat thans het eigendom is van de familie PAUL VAN HESSEN, woonde in het laatst van de vorige eeuw M. BOEKHOUT, MEESTER SCHOENMAKER. MELLE BOEKHOUT die op 10-11-1869 in DOKKUM werd geboren, is op 20 jarige leeftijd naar Schiermonnikoog verhuisd. „Hij beveelt zich bij heeren en dames bad-

Langestreek ten Westen van pension Friso.

Naar aanleiding van de publicatie van deze foto met begeleidende vertelling werden we gebeld door mevrouw HELDER - V.D. MEULEN uit DOKKUM. Haar vraag hebben we reeds per telefoon beantwoord. Mochten we een foto tegenkomen van hetzelfde stukje Langestreek om de Noord, dan zullen we die zeker publiceren.

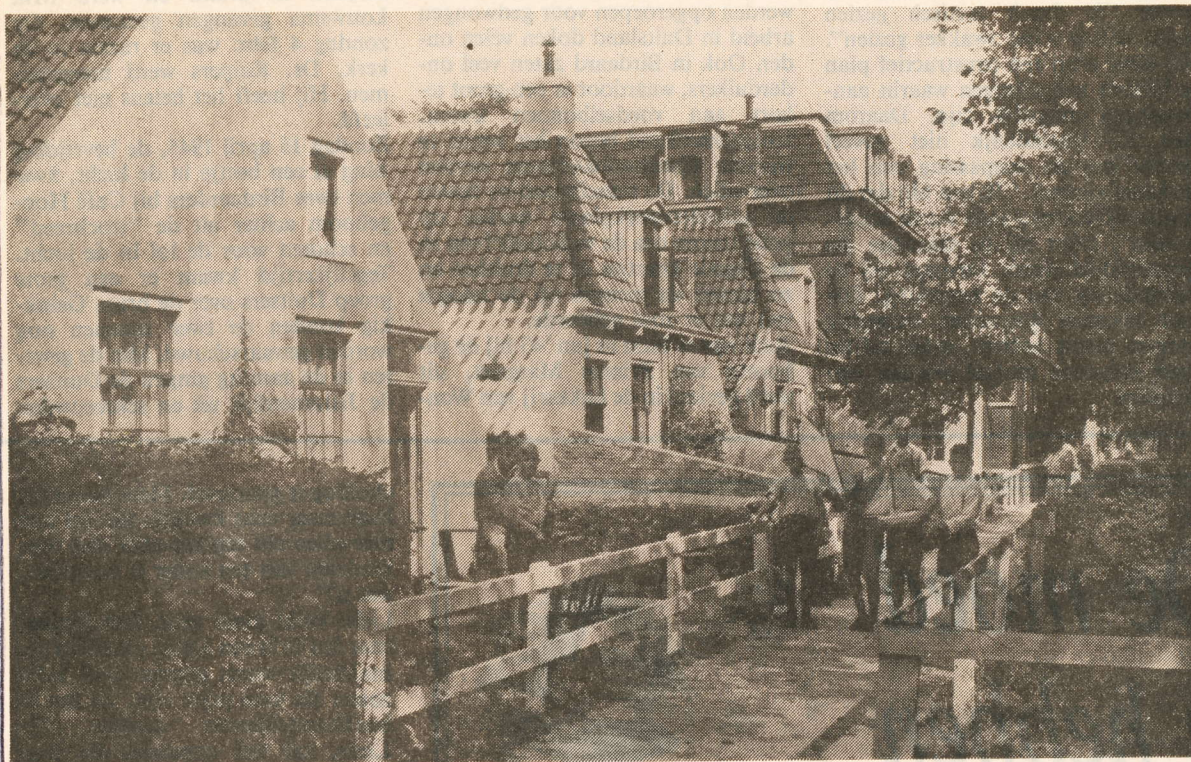
De andere mevrouw belde ons van Schiermonnikoog. Zij wist bijna alle namen van de afgebeelde personen. Hartelijk dank TIETE!

In het jaar dat de foto werd genomen (rond 1935) was het huis links op de voorgrond het eigendom van JAAP VISSER. Het huis werd verhuurd aan de familie DUNEWOLD. De man die links boven de heg uitsteekt is vader DUNEWOLD. Zijn beide zonen zitten op het bankje rechts naast de deur. De voornaam van de ene zoon is HENK.

Op het straatje staan 4 jongens naast elkaar. De jongen die tegen het hekje staat is TJEERD BOERSMA en verder naar rechts zien we GIJS SMINK. Dan volgt een onbekende jongen en tenslotte geheel rechts HAAIKE SMINK. De jongen die achter de 4 voorste jongens staat is onbekend.

Uit de oude foto-doos

DOOR BRAM SPIER

Langestreek en Westen van pension „Friso”

gasten aan tot het maken en herstellen van schoenwerk, belovende eene nette en solide bediening” adverteert hij in 1891. Schoenmaker BOEKHOUT verhuist later van de Langestreek naar de Middenstreek waar hij in 1914 zijn winkel in galanterieën opent. (zie bladz. 44 van het boekje „Schiermonnikoog van vroeger...”). Schoenmaker BOEKHOUT woonde aan de Langestreek om de Zuid „in het 2e huis be oosten den badweg”. Om de Noord hebben tijdelijk verschillende weduwen gewoond o.a. de weduwe ONNES.

Nadat schoenmaker BOEKHOUT het huis had verlaten is het pand nog een aantal jaren bewoond geweest door de weduwe GEERTRUIDA COOLEN, de moeder van bakker JAN COOLEN. Weduwe TRUITJE COOLEN verhuisde later naar de Middenstreek, naar het kleine huis „NETTY”. Later woonde in dat huis aan de Zuidkant van de Middenstreek, MELLE FENENGA. We

dwaalden heel even af naar de Middenstreek, doch gaan nu vlug weer terug naar de vandaag geplaatste foto, naar de Langestreek. Bakker JAN COOLEN had in zijn huis aan de Langestreek zijn bakkerij met winkel en woonhuis gevestigd.

Familienaam

Nog vlak voor de 1e Wereldoorlog werd dit huis verbouwd tot een groot familiepension. Het is het hoge huis met de dakkapellen en de serre ten Oosten van de 3 eilander huizen op de voorgrond. Het etablissement kreeg grote bekendheid (prima keuken!) onder de naam pension „Friso”. In hetzelfde pand is nu het huidige postkantoor ondergebracht.

In het 2e huis woonde de gezagvoerder Zeilvaart EISE TEENSMA (overl. in 1916). Voor de 1e Wereldoorlog woont hij hier met zijn zuster REINTJE TEENSMA (overl. in 1932) die weduwe is en met zijn dochter AUKJE. Dochter AUKJE, onge-

huwd, is Zondagschool onderwijzeres. AUKJE TEENSMA heeft hier (bijna) tot aan haar dood gewoond. In het 3e eilander huis, het huis ten Westen van pension COOLEN, wonen om de Zuid de 2 gezusters BAKKER, de ongehuwde dochters van kapitein HAAIKE BAKKER. Om de Noord wonen MINNE ONNES en zijn vrouw SIETSKE TILSTRA (zuster van NICOLAAS TILSTRA). MINNE en SIETSKE hebben geen kinderen.

Impressies

In 1915 logeerde de familie REINDERS uit DANTUMAWOUDÉ in pension COOLEN. De toen 9 jarige zoon van het echtpaar REINDERS, JAN UKO REINDERS, heeft de vacantie indrukken uit dat jaar goed onthouden. Toen hij later journalist was heeft hij die impressies gepubliceerd.

„Schiermonnikoog 1915. We zagen er de eerste zeppelins op weg voor een raid op Londen. De gasten van het pension „Friso” (COOLEN) aan de Langestreek stormden naar de hoogste étage om met gewapend oog dit fenomeen te aanschouwen. Wij beleefden er de sensatie van het uitgaan van de reddingboot. Op een winderige middag. De mare in het

dorp: de barkas - 't motorbootje, dat de bootpassagiers van de op de rede liggende boot tot bij de kust bracht - is afgedreven.

Zo'n motortje was in die dagen nog niet je dat. Het motortje van de barkas had het opgegeven toen het vaartuigje met van boord gehaalde reizigers naar de wal onderweg was. Waarna het met de ebstroom het zee-gat dreigde uit te drijven, de Noord-zee op. Of de angstige wegdrijvende reizigers door de reddingboot aan wal werden gebracht, of dat de barkas tenslotte op eigen kracht toch de kust wist te bereiken, herinneren wij ons niet.

Wel de opgewonden verhalen 's avonds aan de „TABLE D'HOTE” in ons pension, van de nieuwe gasten, die het angstig avontuur met de barkas hadden meebeleefd”.

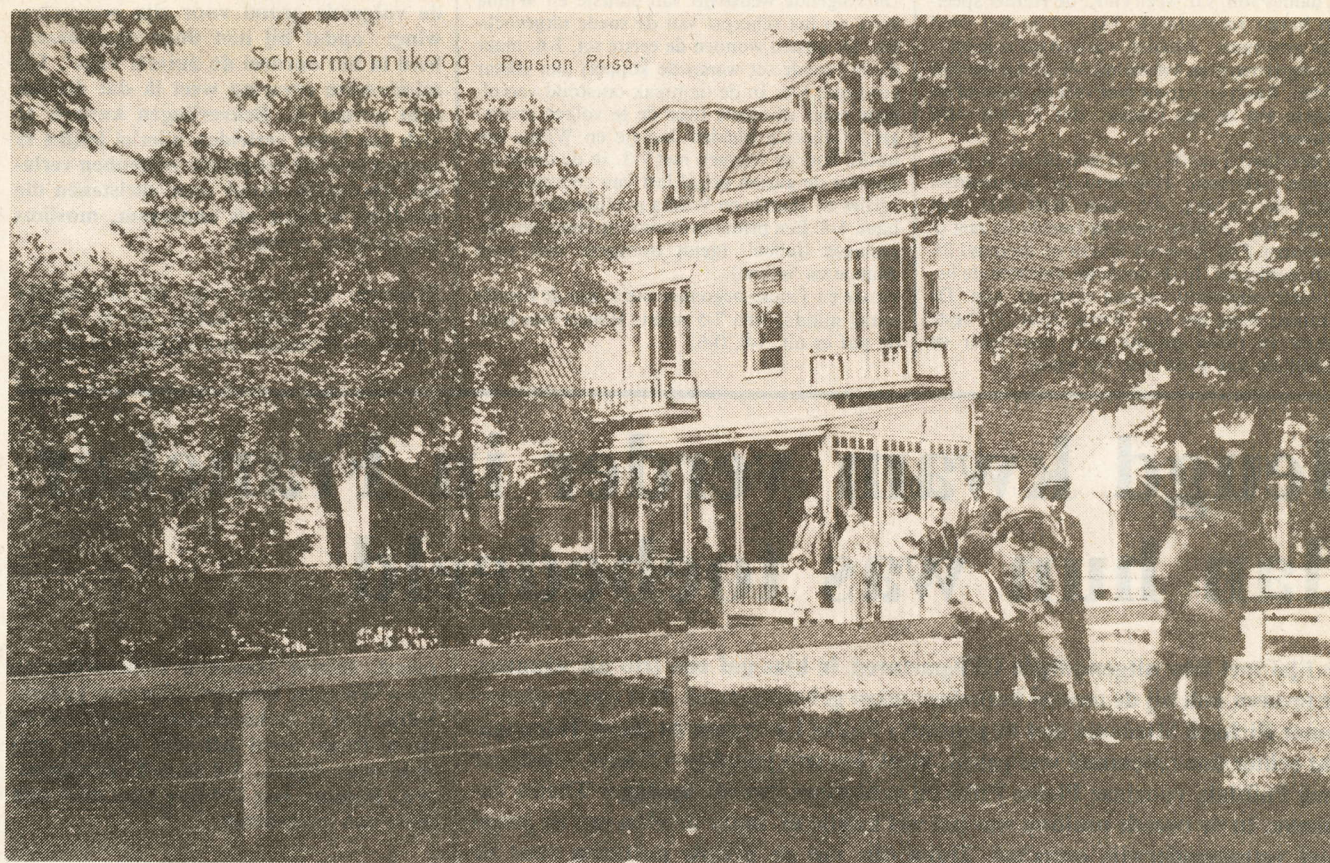
Rapport N.Z.H.R.M.

Schiermonnikoog, 29 juli 1915.

Motorsloep van de „Vooruitgang” geborgen, aantal geredden 11.

Uit de oude foto-doos

DOOR BRAM SPIER

Pension Friso Schiermonnikoog 1928

De foto die vandaag wordt geplaatst is in 1928 gemaakt door P.E. TEENSTRA en in hetzelfde jaar als ansichtkaart uitgegeven door de firma R. ZEILINGA. In het grote pand aan de Langestreek was het pension FRISO van de familie COOLEN gevestigd.

Thans staat op deze plaats het nieuwe postkantoor. De eigenaar van het etablissement, een gerenommeerd familiepension, was JAN COOLEN die voor hij pensionhouder werd het beroep van bakker uitoefende. Voor 1914 bevond zich aan de westkant nog de bakkerswinkel en aan de oostkant het woonhuis. De bakkerij was om de Noord gevestigd. In de tuin om de Noord stond ook het grote turfhok met de lange turven voor het vuur onder de bakkersoven. Coolen was een prima bakker. Hij had verschillende bekende knechten in dienst waaronder een zekere CARON, die heel wat jaren bij Jan Coolen in betrekking is geweest. Later is Caron zelf een bakkerij begonnen aan de Langestreek, verder in oostelijke richting.

In het begin van de eerste wereldoorlog

omstreeks 1914 liet Jan Coolen de bakkerswinkel en het woonhuis tot een pension verbouwen. Het pand werd opgebouwd van rode baksteen. In de dertiger jaren werd het pand wit geschilderd. De bakkerij met oven bleef bestaan. Jan Coolen maakte van de bakkerij een royale keuken en van de oven een groot kookfornuis. De serre die op de foto is te zien, is later aangebouwd. Aanvankelijk was deze serre aan beide kanten open. De eilander kinderen op weg naar school vonden het altijd een bijzondere attractie op hun klompjes over de hol klinkende houten serre vloer te rennen, wat een oorverdovend lawaai veroorzaakte.

Om de Noord kwam eveneens een serre die als eetzaal voor de pensiongasten werd gebruikt. Vandaag de dag is deze serre in bijna ongewijzigde staat nog steeds aanwezig. 's Winters had de familie Coolen vaak leerlingen van de zeevaartschool in pension. Een van deze leerlingen, JAN RENES, is later met JANETTE COOLEN de jongste dochter getrouwd. De drie dochters van de familie Coolen staan bij de eerste groep leerlingen van de schoolfoto van 1911 die we

vorig jaar in deze rubriek afdrukten. Jan Coolen was niet alleen een goede bakker, hij was ook een prima kok. Zijn slogan luidde: 'Geef de gasten als eerste gerecht een prima soep, dan is de meeste trek verdwenen'. Een eilandse mevrouw vertelde ons dat in de beginjaren het huis 'Pension Coolen' werd genoemd. Al spoedig werd de naam veranderd in 'Pension Friso'. De namen van de gefotografeerde personen, vermoedelijk pensiongasten, konden helaas niet achterhaald worden. Alleen de naam van het jochie met het witte overhemd, dat op de voorgrond links tegen het hek leunt zijn we aan de weet gekomen: PIET TEENSMA, de zoon van JEPPE PIETER TEENSMA.

Tenslotte kunnen we u nog vertellen dat het huis met het zonnescherm ten oosten van het pension, in die jaren werd bewoond door een gepensioneerd kwartiermeester van de koopvaardij met de naam MENNEKE. Hij was met een eilandse vrouw getrouwd.

Indien u ons aan verdere gegevens bij deze foto kunt helpen, bel dan 05193-1670. Uw aanvullende berichten worden zo spoedig mogelijk gepubliceerd.

HEINRICH CHRISTIAN FR. MANECKE

* 10-3-1850 Hamburg

† 15-10-1942 Schiermonnikoog

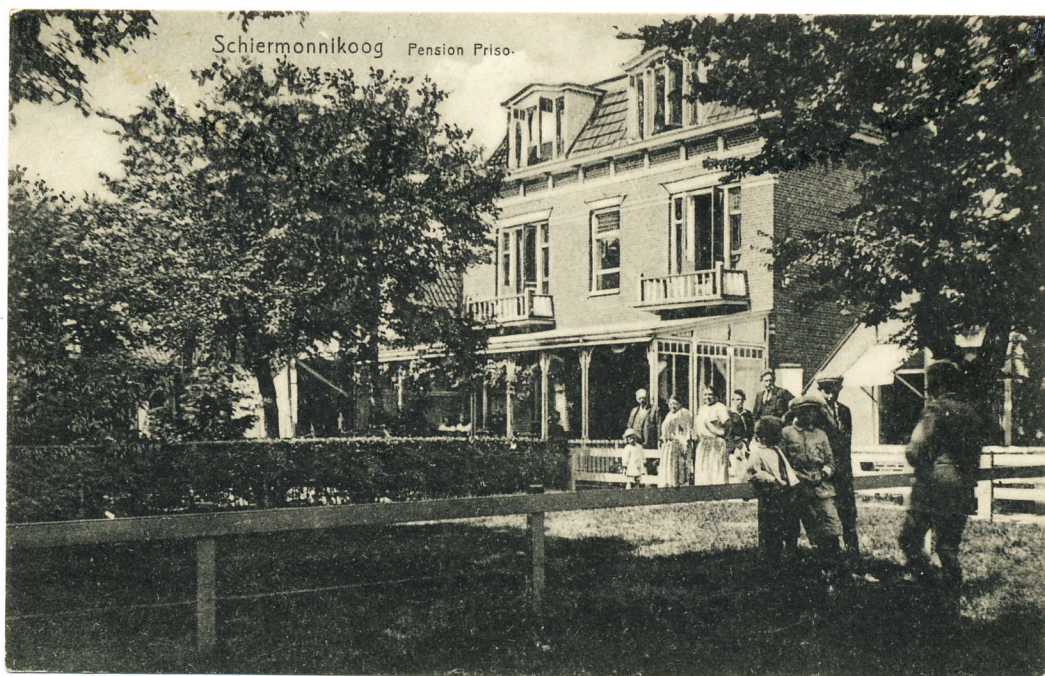
De echtgenote van MANECKE was een zuster van de vader van Gietje Visser-Wielema.

De vader van Gietje Wielema heette Mannus (afgeleid van Hermanus). Zijn zuster heette volgens Gietje: Johanna Wielema; volledig Dientje Johanna Wielema * 22-6-1863 † 26-3-1946.

Ede Visser noemt de naam: Gietje Wielema.

Aanvullingen

● Naar aanleiding van onze vertelling bij de foto van pension Friso van de familie COOLEN (N.D. Courant 29 mei j.l.) werden we vanaf het eiland gebeld door een mevrouw die ons mededeelde dat het huis met het zonnescherm ten OOSTEN van het pension bewoond werd door het echtpaar MÄNNEKE. (wij schreven MENNEKE). De oud kwartiermeester van de koopvaardij MÄNNEKE was getrouwd met een eilandse vrouw, meisjesnaam WIELEMA.

Die onderste foto pension Triso 1913
Op de volgende pagina.

Schiermonnikoog
Langestreek Oostende

Schiermonnikoog
Langestreek Oostende

Op weg naar het oost eind van de Langestreek. Het grote huis in het midden van de foto is het zojuist gereedgekomen familie pension van Jan Coolen. Het pension krijgt al spoedig grote bekendheid onder de naam 'Pension Friso' (prima keuken). De foto is gemaakt in de zomer van 1914.

Langestreek met pension van J. Coolen 1913.

De foto is genomen in 1913 en is in het zelfde jaar als afdrukkaart uitgegeven door H. Tellinga.

Het pension moet in dat jaar zijn afgebouwd en nog maar kort geleden zijn opgeleverd, daar in het grasveld voor het pension nog de kale plekken te zien zijn waarop het puin van de afbraak en de materialen voor de opbouw hebben gelegen.

Het pand werd gebouwd door timmerman Lucas en zijn mede-eigenaar, die ook de uitbreiding en de verbouwing van hotel v.d. Werff tot stand hebben gebracht.

Timmerman Lucas was in een vroegere periode onder houthouthouder in het Badhotel en de opvolger van timmerman Bulthuis die deze functie eerder in het Badhotel vervulde.

In het oude huis dat hier voor de verbouwing stond had J. Coolen zijn winkel aan de Westkant. Het woonhuis bevond zich aan de Oostkant.

In het nieuwe pension, het bakkersbedrijf werd in die eerste jaren nog aangehouden, was de winkel aan de Oostkant. Toen een aantal jaren later het bakkersbedrijf werd opgeheven verloor de winkel en werd de bakkerij veranderd in een pension keuken.

In het huis ten Oosten van het pension van Coolen woonde in die jaren een bejaarde mevrouw die Tietebep

werd genoemd. Vermoedelijk was de achternaam van haar over-
leden echtgenoot Carst. Later woonde in dit huis een oud
kwaakbier meester van de koopvaardij die ~~effenneke~~ of
~~effenneke~~ (effenneke?) heette. MANECKE

In het 2^e huis ten Oosten van het pension woonde de fami-
lie Smeenk. De heer Smeenk was leraar Stoom week-
tuig kunde en gaf les aan de de vaart school. Zijn beide
zonen Gerard en Wilby staan op de school foto van
1911. Groep III (zie Schiedmanchoog van vroeger bladz.
53)

Later woonde in dit huis de familie Tlik, die van den
Helder naar Schiedmanchoog was gekomen. Eenvrouw
Tlik, Geertje Bakker, was een zus van Hendrika Bak-
ker, de echtgenote van Arie Grosius Dubblinge. De doch-
ter van het echtpaar Tlik, Geertje, trouwde met Melke
Boekhout. Melke Boekhout, schoenmaker en winkelier
was een tijdlang weduwnaar na het overlijden van zijn
vrouw Agneta Drayer. Zijn 2^e vrouw was Geertje
Tlik.

Ten Westen van pension Cooben woonden aan de Zuidkant de
gezusters Bakker. Om de Noord woonden Menno (Menne
of effinne) Onnes en zijn vrouw Trietje Tilstra.
Ten Noorden van de gezusters Bakker woonde (oud) segg-
werder Eyse Teusma 1833 - 1916.

Ten Westen van Eyse Teusma woonde in het Tweede lyke
halve huis de oude moeder van Jan Cooben. Die oude
moeder werd Aude Tuitje genoemd. Trietje Cooben

(haar kleindochter), de vrouw van Johan Visser (na 1928
shuis meester in Doetkamp) was naar haar genoemd.

In het laatste huis van deze rij, om de Oostelijke hoek van
de Badweg woonde de familie Baudet. Links om
de hoek het z.g. Baudets Bosk.

Aan de oostkant van het stuk Grasland voor het huis
van Eyse Teunisma stond een stevig hek. Dit was
een goede plaats om beddegoed etc. uit te luchten.

(erlandse woord: wyderje). De donker gekleurde plan-
ken die tegen dit hek stonden zijn beddeplanken of on-
derleggers (erlandse woord: tybingeren).

In 1915 logeerde de familie Peinders uit Dantumawoude in pension Coolen.

Hun toen 9 jarige zoon Jan Uko Peinders heeft die vacantie indrukken goed onthouden en toen hij later Journalist was heeft hij de de vacantie impressies gepubliceerd. Over pension Coolen schreef hij:

"Schier men ik ook in 1915. Wij namen er de eerste reppelbuis op weg voor een raid op Ronden. De gasten van het pension Triso (Coolen) aan de Kungestreek stormden naar de hoogste etage om met gewapend oog dit fenomeen te aanschouwen."

NAAR HET WINKELTJE VAN WEDUWE WIEBES
VOOR THEE EN SIGAREN

Hotel-Pension "Friso"

Haar grootvader Douwe Coolen, die kapitein was, werd op 49-jarige leeftijd afgekeurd en

is daarom een bakkerij begonnen om in zijn onderhoud te voorzien.

De bakkerij annex winkel stond op de plaats waar nu het postkantoor is gevestigd. Drie jaar na het starten van de bakkerij overleed grootvader Douwe. Hierdoor waren zijn vrouw en oudste zoon Jan genoodzaakt samen met hun bakkersknecht de bakkerij voort te zetten. Tijdens een uitstapje met de fanfare naar Anjum heeft zoon Jan zijn vrouw leren kennen. Samen kregen zij drie dochters, waarvan Jeannette er één is. In 1913 is de bakkerij verbouwd tot pension, 'Friso' genaamd. Aangezien er steeds meer gasten op het eiland kwamen en dus ook in hun pension, moest Jeannette vooral in de zomer vaak thuis meehelpen. Hierdoor moest zij vele lessen verzuimen en heeft daardoor haar studie tot onderwijzeres niet af kunnen ronden. Kort na de verbouwing brak de eerste wereldoorlog uit en bleven veel gasten weg. In die tijd waren er namelijk veel Duitse en Oostenrijkse gasten, maar die, de mannen althans, moesten hun dienstplicht vervullen en konden in die tijd dus niet als gast naar Schiermonnikoog. Wel huisden er een aantal commandanten van de ± 60

beroepsmatrozen en de 11 dienstplichtigen van de Kustwacht. Ook hadden zij hun kantoor in het pension, waardoor de familie Coolen goed op de hoogte bleef. In de tweede wereldoorlog werd pension Friso gevorderd door de Wehrmacht voor f 60,- per maand, inclusief linnen goed. Onder andere de aannemers die de bunkers gingen bouwen, waren daar gehuisvest. In 1941 overleed vader Coolen en werd moeder Coolen gedwongen om te verhuizen. Na de oorlog is Jeannettes moeder weer in het pension gaan wonen en werd het met man en macht in orde gemaakt om meer gasten te kunnen ontvangen. Tot 1950 heeft zij dit pension tezamen met haar oudste dochter gerund.

Mevrouw Renes (Jeannette) herinnert zich uit haar jeugdjaren dat het eiland in het begin van deze eeuw vele kleine winkeltjes rijk was. Als haar oom Bertus, die kapitein was, thuis kwam van zee moest zij voor hem altijd thee en sigaren halen bij weduwe Wiebes die een winkeltje had waar nu het Steakhouse staat. Voor dit winkeltje stonden prachtige lindebomen. De sigaren werden verpakt in puntzakjes uit Dokkum. Op die zakjes was een rebus afgebeeld.

Waar nu hotel Zonneweelde staat was vroeger het kruidenierswinkeltje van Zeilinga, 'de Bazar' genaamd. Deze verkocht o.a. dure sigaren. Zeilinga had ook een pand aan de Langestreek die alleen tijdens de zomermaanden geopend was. Later werd deze winkel verbouwd tot bakkerij en nu is er o.a. een kapsalon in gevestigd.

In een huis aan de Langestreek woonde een oude man die alleen 'heideboenders' (dit was een ronde boender die leek op een kleine takkenbos met een touwtje er omheen) verkocht.

In het huis ernaast werden heel mooie maatkannetjes verkocht. En een weduwvrouw en haar dochter verkocht "wormkoekjes" van een soort chocolade.

Het waren vaak zeemansweduwen die door het runnen van een winkeltje enige inkomsten hadden.

In het pand van Kolstein had de heer Dobbinga een kruidenierswinkeltje, de heer Zigterman, die deze zaak overnam begon later met de verkoop van textiel.

Een paar panden verderop had de heer Boekhout een kruidenierszaak. Hij verkocht ook schoenen en was zodoende ook schoenmaker. In die tijd was er nog een schoenmaker, de

heer Dol, en zodoende was er ook in dat vak concurrentie. Ook was er een winkelpand op het terrein van de Straunkuur aan de Badweg, waar de fam. Hessen in de zomermaanden een slagerij runden. Enkele jaren had de fam. Spier daar een fotozaak. Toen er in 1925 electriciteit was aangelegd op Schiermonnikoog, was er ook nog een tijdje een electriciteitswinkeltje, met o.a. lampen, op het eiland.

Toen de nu bijna 87-jarige mevrouw Renes trouwde is zij naar de wal verhuisd. Twintig jaar geleden is zij weer op het eiland komen wonen in een bejaardenwoning aan de van Starkenborghstraat.

De toenmalige Badweg, waar de Fam. Spier hun fotozaak had. (red.)

Aafke was in het jaar dat de foto werd genomen reeds weduwe van Tjemen Visser, bootsman op de "George Washington", een bark, kapitein Folbert Dobbenqa. Het schip is met man en muis vergaan in Augustus 1901 tijdens een donderstorm op weg van Hongkong naar een Engelse haven.

Aafke en Tjemen hadden 4 kinderen.

1 oudste dochter, naam onbekend, is getrouwd met Jacobus Velt-huis, de moeder van Jan Velt huis.

2 Anne. Bij werd 70 jaar.

3 Aeltje, een bijzonder knappe jonge vrouw; overleed op ± 20jarige leeftijd T.B.C.

4 Hermanus. Jong als jongen - fantastisch. Overleed maar 16 jaar. Geboren voor 1900. Overleed aan T.B.C.

Moeder Aafke is nooit van het eiland / gewaard. Zij werd 84 jaar.

De boom op de foto achter Aafke was een grote populier. Bij het huis was geen welput of regenbak. In het grote portaal met de planken vloer, het fatten's huis, stonden 3 grote regentaunen met water elk van wel 500 à 600 liter. Grote

Spaanse wijnvaten z.g. "Bocoys". Het is een raadsel hoe die vaten binnen gekomen zijn. Ze konden door geen enkele deur.

Op de vaten stond een leeg bakje of blikje om het water uit de vaten te scheppen, of om uit te drinken.

Aafke waste ook voor andere mensen (zie de grote mand) aan de Oostkant van het huis (op de foto niet zichtbaar) stond een hok ongeveer zo groot als een bedstee. In dit hok, dat als stal werd gebruikt had Aafke een paar geiten die af en toe gemolken moesten worden. Als het erg koud was deed Aafke het binnen-

deurtje open, zodat de geiten in de kamer konden komen. Wat de geiten echter lieten ruimde Aafke op met stoffer en blik. Aafke had ook een serie poezen. De kookkachel met oven stond tussen de kamers onder de schoorsteen. De poezen waren steeds in de nabijheid van de kachel te vinden. Op een keer kroop een poes in de openstaande oven van de nog warme kookkachel, waar van het vuur reeds was gedoofd. Toen Aafke later de kachel weer had aangestoken zei Aafke: "Er schreit wat!" Toen ze de oven opende vloog een rokende kled naar buiten. Gelukkig was alleen het haar van poes geschroeid.

In de zeer droge kamer van 1911 lieten verschillende mensen een welwet (waren o.a. de buren van Aafke (westkant) Jacob v.d. Geest en zijn vrouw Sytse Holwerda. Zij waren de ouders van o.a. Wäger v.d. Geest getrouwd met Petertje Ekema en Bertha v.d. Geest getrouwd met Sijfke Vrouwen.

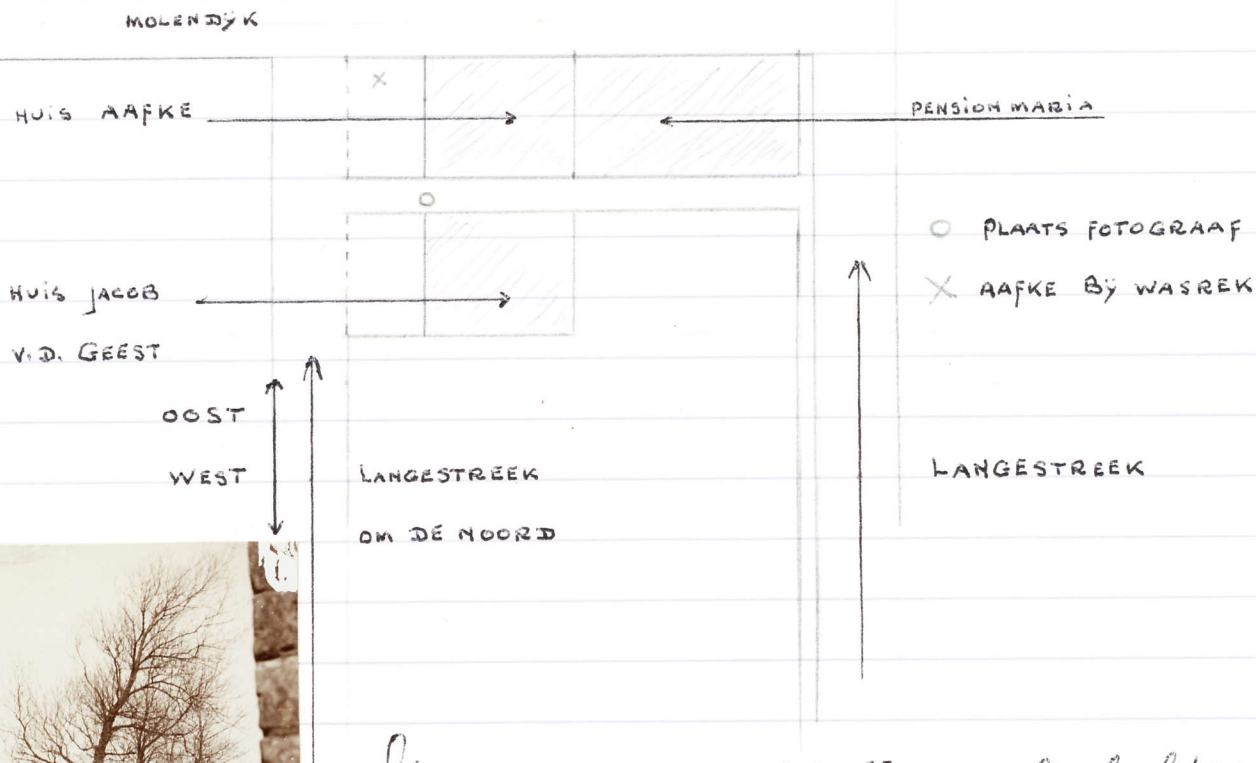

foto ± 1925 genomen door een van de dochters
van de familie Steen uit Arnhem.
foto is gemaakt aan de Langestreek om de
Noord, die situatie tekening.

De vrouw bij het wasrek is de moeder
van Anne Visser.
Haar voor naam: Aafke.

Zie verder enige informatie op de volgende pagina.

Aafke Visser. In het huis om de noord, ten westen van het glap naar de Molendijk ('Henderika's Glap' of 'Rike's Glap'), wonen Aafke Visser en haar zoon Anne (gebooren in 1884).

Aafke is de weduwe van Tijmen Visser, bootsman aan boord van de bark 'George Washington'. Deze bark is in 1901 met man en muis vergaan. Op bijgaande foto, die in 1925 is gemaakt, zien we Aafke bij haar wasrek aan de Langestreek om de noord. In de verte de veeschuur van Cornelis Onnes.

Het grote hok op de achtergrond van de foto was destijds het schapen hok van de vrijgezel Cornelis Onnes. Het schapen hok diende als winterverblijf. In de duinen bezat Cornelis een schaaps-kooi. Cornelis Onnes werd op het eiland Pitbole genoemd.

We zijn nu aangeland om de zuid bij het oud eilander huis ten westen van het glap naar de Molendijk (1923). Het eilander huis om de zuid is een half huis dat we aanstonds gaan bekijken. In het halve huis om de noord wonen Aafke Visser en haar zoon Anne Visser. Aafke is de weduwe van Tijmen Visser, bootsman aan boord van de 'George Washington', gezagvoerder Folkert Dobbenga van Schiermonnikoog. De bark 'George Washington' is in 1901 met man en muis vergaan tijdens een zomerstorm op weg van Hamburg naar een Engelse haven.

Aafke Visser en haar zoon Anne. Deze unieke foto, genomen in 1923, is ondanks de slechte kwaliteit toch in deze editie geplaatst, daar voor zover bekend, dit de enige opname is die ooit van moeder Aafke samen met zoon Anne is gemaakt.

mit een exemplaar van De Dorpsbode, jaargang 1961.

Wat even stil maakt.

Een oud-eilander is gestorven. Een stabberig erue bestaan aan de vaste wak. Wou graag op het eiland begraven worden. Maar de kosten! De "echte" eilanders hebben spontaan geregeld; hij komt hier! En de laatste wens van de gestorvene met hun bijdragen vervuld. Dat behoort ook bij de ziel van het eiland, en van de Veerdienst.

9 Oktober 1961.

De famylje fan Oane Hermanus Visser, be-
graven op Schiermonnikoog 9 Oktober, be-
tankje hier mooi ôfleggere, da't het so
spontaan mucklik mōke hewwe, dat deze
begraffenis op winsk fan de daide hier
gebōrd kwe.
— Tam. Veldhuis.

Oane Visser werd in de jaren dertig door de
meeste eilanders Oane Bank genoemd.
(niet voor publicatie). Werd 74 jaar.

'Pension Maria'. In 1924/1925 vindt een grote verbouwing plaats waarbij o.a. een ruime serre aan het pand wordt aangebracht. Op een foto die vele jaren later werd genomen is deze serre zeer duidelijk te zien.

In de verwachting van het Koninkrijk Gods, is in vrede ontslapen onze lieve moeder, groot- en overgrootmoeder

GEERTJE OOSTERLOO

weduwe van Jan Melle Hooghart.

* 28 januari 1894 † 11 november 1991

Schiermonnikoog: Maria Hooghart

Port Coquitlam

Canada: Janny Pemberton- Hooghart

Nes-Ameland: Gea Baarsma-Hooghart
Willem Baarsma

Bussum: Trieneke Hooghart
Marius Lansdorp

Voorschoten: Gretha de Pater-Hooghart
Willem de Pater

Kleinkinderen en
achterkleinkinderen

De dienst van woord en gebed zal worden gehouden op vrijdag 15 november a.s. om 15.00 uur in de Geref. kerk, waarna de teraardebestelling zal plaats hebben.

Daarna is er gelegenheid tot condoleren in Hotel v.d. Werff.

N.B. Vertrek boot van Lauwersoog 13.30 uur
Vertrek boot van Schiermonnikoog 18.30 en 20.30 uur.

Correspondentie-adres:
Maria Hooghart, Langestreek 92, 9166 LE
Schiermonnikoog.

"Het was een vrouw, Het schip dat zij bevoer
kwam langzaam stroomaf door de brug gevaren.
Zij was alleen aan de hel, zij stond aan 't roer,
en wat zij zong hoorde ik dat psalmen waren.
O, dacht ik, o, dat daer mijn moeder ver.
Prijs God, zong zij, Zijn hand zal u bewaren."

Martinus Rijkhoff.
(uit De moeder de vrouw)

Mede door uw warme deelneming
bij het overlijden van onze moeder

Geertje Hooghart - Oosterloo,

zullen bij ons, nu wij haar moeten missen,
toch gevoelens van dankbaarheid overheersen.

Vanmens onze hele familie,

Maria Hooghart

Scheermonnikoog, november 1991.

De foto die we vandaag plaatsen is op 17 september 1920 gemaakt aan de Langestreek op Schiermonnikoog bij het huis van Willem Visser. De juiste datum kunnen we zonder enige twijfel vermelden, daardeze met inkt op de achterkant van het familie kiekje is aangebracht.

WILLEM VISSER woonde aan het Oostelijke gedeelte van de Langestreek in het 3e huis ten Oosten van HENDERIKA'S GLAP (dit is het glap wat in Noordelijke richting naar de MOLENDIJK leidt, ten Oosten van het vroegere pension MARIA). Het huis waar WILLEM VISSER ooit woonde draagt thans het huisnummer 40. WILLEM VISSER is op zeer hoge leeftijd overleden. Hij is 107 jaar geworden. Zijn 2e vrouw heette BETJE (haar achternaam, meisjesnaam, hebben we tot dusver nog niet kunnen opsporen). Deze korte inleiding was noodzakelijk opdat U een juist overzicht krijgt van de verschillende eilander families die in deze vertelling worden genoemd. De 6 personen op de gepubliceerde foto zijn moeder STEEN uit ANJUM met dochters en zoon. Moeder STEEN, haar meisjesnaam is TRIJNTJE FENENGA, is op Schiermonnikoog geboren. Zij was een nicht van BETJE, de 2e echtgenote van WILLEM VISSER. Door deze familierelatie werd een gedeelte van het huis van WILLEM en BETJE in de zomer of nazomer vaak verhuurd aan de familie STEEN uit ANJUM.

Helemaal vooraan op de foto links zit dochter HINKE STEEN, geboren 4 mei 1902. Het is op het eiland weinig bekend dat zij op latere leeftijd onder haar pseudoniem LUIT BERGA o.a. 4 romans heeft geschreven waarin Schiermonnikoog centraal staat:

Het jaar van Annelies	1968
Het tweede jaar van Annelies	1970
Stientje	1971
Als het hart huilt	1972

men want we hadden al heel lang zitten puzzelen over deze familierelatie. Na de publicatie van maandag werden we dinsdagmorgen gebeld door DOUWE KALFSBEEK uit Damwoude die ons vertelde, dat zijn zuster ons wel een heel eind in de goede richting had geholpen maar dat ze ergens toch nog een foutje had gemaakt. Douwe zou het ten eerste op prijs stellen als de rectificatie als nog in deze rubriek werd afgedrukt.

TJITSKE FENENGA geb. 1831 te Schiermonnikoog, gehuwd met JEPPE WIGGERTS HOFMAN geb. 1825 te Schiermonnikoog, waren de ouders van grootvader HOFMAN ofwel van WIGGERT JEPPE HOFMAN gehuwd met ANNA MARIA GEVERS uit Hilversum. WIGGERT JEPPE HOFMAN was een neef van moeder STEEN. Zijn zuster BETJE HOFMAN was een nicht van moeder STEEN. BETJE HOFMAN was de tweede vrouw van de bejaarde WILLEM VISSER die 107 jaar is geworden. Grootvader HOFMAN was de grootvader van ANNIE en DOUWE KALFSBEEK.

Rectificatie

In de N.D. Courant van maandag 17 juni jl. maakten we melding van een aanvullende informatie over de achternaam van BETJE de tweede vrouw van de bejaarde WILLEM VISSER (zie de foto van de familie STEEN die in 1920 bij het huis van WILLEM VISSER werd gemaakt).

Deze informatie werd doorgebeld door Annie Visser - Kalfsbeek van Schiermonnikoog. Met haar mededeling waren we bijzonder ingeno-

Uit de oude foto-doo's

DOOR BRAM SPIER

Anjum en Schiermonnikoog

De schrijfster LUIT BERGA

Deze romans zijn destijds uitgegeven door „WESTFRIESLAND” HOORN in de reeks WITTE RAVEN POCKETS.

Genoemde romans zijn reeds lang uitverkocht en alleen nog antiquarisch verkrijgbaar.

Enkele jaren geleden zijn ze als feuilleton in de N.D. Courant afgedrukt evenals een andere roman van LUIT BERGA getiteld DE AMERIKAAN, waar van het verhaal zich in ANJUM afspeelt.

Tenslotte een kort overzicht van het geslacht FENENGA voor zover dat in deze vertelling wordt genoemd:

JAN MELLES FENENGA landbouwer te Schiermonnikoog gehuwd met MAAIKE ELTJES VISSER (werd later MOOK BEP genoemd); het echtpaar kreeg 9 kinderen o.a. JANNEKE geboren in 1863, trouwt met de zeeman ARIE CORNELIS HOOGHART uit ROTTERDAM.

TRIJNTJE geboren in 1865, trouwt met de timmerman GERRIT STEEN uit ANJUM. Eén van hun kinderen is HINKE STEEN geboren in 1902, overleden in 1986. Zij publiceerde onder het pseudoniem LUIT BERGA.

Voor Uw op- of aanmerkingen of aanvullende informatie zijn we steeds bereikbaar via 05193 - 1670.

Bij het huis van WILLEM VISSER, N.D. Courant 12 juni jl.

Vanaf Schiermonnikoog werden we gebeld door ANNIE VISSER - KALFSBEEK die ons mededeelde dat de volledige naam van de tweede echtgenote van WILLEM VISSER, BETJE HOFMAN luidde.

BETJE HOFMAN was een zuster van mijn grootvader HOFMAN, vertelde ANNIE ons via de telefoon. Grootvader HOFMAN was getrouwd met TJITSKE FENENGA. Vandaar de familierelatie met TRIJNTJE FENENGA ofwel moeder STEEN uit Anjum.

We zijn Annie Visser - Kalfsbeek zeer erkentelijk voor dit bericht. Zonder haar informatie zou het moeilijk zijn geweest de familierelatie puzzel op te lossen.

Uit de oude foto-doo's

DOOR BRAM SPIER

Op de publicatie in de N.D. Courant van 10 juni jl: Het groepje bij het huis van WILLEM VISSER met de schrijfster LUIT BERGA zijn zulke leuke reacties binnen gekomen, dat we nogmaals in een bepaalde collectie foto's zijn gaan zoeken om een gelijksoortig familiekiekje voor deze rubriek op te duikelen.

De foto die we in de N.D. Courant van 10 juni afdrukten was gemaakt door JANNEKE STEEN uit Anjum (geboren in 1893) die omstreeks 1920 al in het bezit was van een fototoestel. Een serie foto's die door haar o.a. op Schiermonnikoog werd gemaakt is gelukkig bewaard gebleven, zodat we deze kiekjes na 70 jaar met zijn allen nog eens weer kunnen bekijken. JANNEKE was in die jaren op fotogebied al op de moderne toer. Haar fototoestel wat op een statief werd geplaatst was voorzien van een draadontspanner met een z.g. 'self timer' zodat ze zelf ook op de foto kon komen.

De foto die we vandaag plaatsen is tien dagen eerder genomen dan de vorige foto die bij het huis van WILLEM VISSER werd gemaakt (17 september 1920).

Daar we ook nu weer een datum achter op de foto aantreffen kunnen we rustig aannemen dat deze in dezelfde vakantieperiode werd genomen: 7 september 1920.

De schrijfster LUIT BERGA (Hinke Steen)

Anjum-Schiermonnikoog

De personen op de foto

En omdat we ruim zes jaar geleden met medewerking van HINKE STEEN allerlei notities bij deze foto's hebben gemaakt, kunnen we u ook precies vertellen wie op de vandaag geplaatste foto zijn afgebeeld. Helemaal bovenaan zien we HENDRIK STEEN. Op de foto links naast hem zit GEERTJE HOOGHART - OOSTERLOO met de driejarige JAN FENENGA (zoontje van JACOB en MARIE). Op de foto rechts naast HENDRIK STEEN zit zijn zuster JANNEKE. Op de volgende rij zien we van links naar rechts: moeder STEEN; BETJE HOFMAN, de tweede vrouw van WILLEM VISSER; MARIE FENENGA - HOOGHART met haar dochter TINE (CATHARINA JACOB). Helemaal vooraan zitten HINKE STEEN (links) met haar zuster GEESJE en NETTE.

● Een mevrouw uit Dokkum vertelde ons via de telefoon dat ze ongeveer vijftien jaar geleden een paar boeken had gelezen van de schrijfster LUIT BERGA. Deze mevrouw wist niet dat LUIT BERGA

het pseudoniem was van HINKE STEEN en ze was ten eerste verwonderd dit eerst nu te lezen. Op verzoek van deze mevrouw met wie we een zeer prettig gesprek hadden, vermelden we hierbij de andere titels van het oeuvre van HINKE STEEN ofwel LUIT BERGA: 'Met heel hun hart', 1967; 'Nog bloeien de rozen', 1968; 'Vuur dat verteert', 1969. Deze romans die zich niet in deze regio afspelen zijn eveneens uitgegeven bij 'Westfriesland' Hoorn in de Witte Raven serie.

● En tenslotte heeft HINKE STEEN onder haar eigen naam een gedichtenbundel uitgegeven in een oplage van slechts 100 exemplaren (1985). Een paar manuscripten van haar, die nimmer zijn uitgegeven, bevinden zich in onze collectie.

We vertrouwen dat de vertelling van vandaag een goed vervolg is op de vertelling van 10 juni jl. en dat de beide verhalen in combinatie met elkaar enige duidelijkheid geven in de verschillende familierelaties. Voor uw commentaar zijn we steeds bereikbaar via 05193 - 1670.